

Magisteruppsats

Master's thesis – one year

Företagsekonomi

Business Administration

Revisionsbyråers kvalitet: en studie om Going Concern-varningar och anmärkningar på finansiell stress

Alvin Agné, Maiju Ruokanen

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

MITTUNIVERSITETET

Institutionen för Samhällsvetenskap

Examinator: Anders.Nilsson@miun.se

Handledare: Peter.Ohman@miun.se

Författarnas e-postadresser: alvin.agne@gmail.com
maiju.ruokanen@gmail.com

Utbildningsprogram: Ekonomprogrammet, 240 hp

Datum: 2011-06-03

SAMMANFATTNING

Träffsäkerheten på Going Concern-varningar (GC-varningar) internationellt sett är låg, 40 procent, men enligt tidigare studier är den lägre i Sverige, under 20 procent. De fyra största revisionsbyråerna i världen, Big four, marknadsför sig med sin branschkännedom och flera studier pekar på att de har högre revisionskvalité än mindre byråer. Samtidigt finns det studier som visar att det inte finns någon skillnad på kvalitén mellan de fyra största och de mindre byråerna. Syftet med denna studie är att pröva om stora byråer har högre kvalitet än medelstora och små byråer och om det finns skillnader mellan de enskilda byråerna inom respektive storlekskategori. Revisionskvalité mäter vi i form av GC-varningar och anmärkningar på finansiell stress (eget kapital understiger hälften av aktiekapitalet). Studien är kvantitativ och våra data omfattar 4718 aktiebolag, varav 1809 är finansiellt stressade, som gick i konkurs 2010. Genom Chi 2 test ser vi att träffsäkerheten på GC-varningar ligger på 17 procent och anmärkningar på finansiell stress på 82 procent. På samma sätt men med ytterligare hjälp av sambandsstyrka genom P-värden har vi kommit fram till våra andra resultat. Det finns ett väldigt starkt samband mellan andelen GC-varningar och storleken på byrån. Det finns även ett väldigt starkt samband mellan andelen GC-varningar och byrå inom kategorin stora byråer, ett visst samband inom kategorin medelstora byråer men inget samband inom kategorin små byråer. Det finns inget samband mellan andelen anmärkningar på finansiell stress och storlekskategori eller mellan byråerna inom de olika kategorierna. Enligt vårt resultat har stora byråer högre revisionskvalité än medelstora och små byråer gällande GC-varningar, men vi finner inga skillnader mellan storlekskategorierna gällande anmärkning på finansiell stress. Vi finner även att kvalitet med avseende på GC-varningar inte är homogen mellan de enskilda byråerna inom respektive storlekskategori. Våra slutsatser är att träffsäkerheten på GC-varningar är låg, men skulle kunna öka om revisorn kompletterar svårbedömd information med verifierbar information samt att etablerade metoder för GC-bedömningar infördes. Revisionskvalitén inom stora byråer är inte homogen, vilket kan bero på att de enskilda byråerna inom kategorin använder olika arbetssätt, som medför kvalitetsskillnader.

NYCKELORD

Big four, Byråstorlek, Finansiell stress, Going Concern, Revisionskvalité

SUMMARY

The international accuracy of Going Concern-warnings (GC-warnings) is as low as 40 percent, although studies show the accuracy is even lower in Sweden, under 20 percent. The four biggest accounting firms in the world advertise their knowledge of industry and a number of studies say that they have higher audit quality than the smaller firms. Meanwhile there are studies that claim that there are no differences in quality between them and the smaller firms. In this study we aim to test if the large firms have higher auditing quality than the medium and small firms and to test if there is any difference within the three categories. We measure quality as GC-warnings and a remark on financial stress (a remark on the equity being lower than 50 percent of the share capital). The study is quantitative and our data consists of 4718 limited companies, and 1809 financially stressed limited companies, which went bankrupt 2010. We measured the GC-warning accuracy to 17 percent and the remark on financial stress to 82 percent by using a Chi square test. We used the same test but added P-value to check the strength on the rest of the results. There is a very strong connection between the share of GC-warnings and the size of the accounting firm. There is also a very strong connection between the share of GC-warnings and the different firms within the large category. However there was only a weak connection between the different firms within the medium size and no connection at all within the small category. There is no connection at all between remarks on financial stress and either the firm size or within the firm size categories. According to our results, large audit firms have higher audit quality than medium and small firms concerning GC-warnings, but there are no differences between and within the categories concerning remarks on financial stress. We also find that quality concerning GC-warnings is not homogeneous between the different audit firms within each category. Our conclusions are that the accuracy on GC-warnings is low but it could increase if the auditors complement imponderable information with verifiable information and if methods for GC-judgments were established. The audit quality within large firms is not homogeneous which may be due to that the different audit firms within the categories use different ways to work, which causes differences in audit quality.

KEYWORDS

Audit firm size, Audit quality, Big four, Financial stress, Going Concern

FÖRORD

Denna magisteruppsats inom ämnet företagsekonomi, inriktning redovisning och revision har genomförts under vårterminen 2011 på Mittuniversitetet, Sundsvall.

Vi skulle vilja tacka vår handledare Peter Öhman, som genom sitt engagemang och sin uppmuntran gjort studien rolig att genomföra och vars synpunkter bidragit till denna uppsats. Vidare skulle vi vilja tacka den företagsekonomiska enheten vid samhällsvetenskapliga institutionen, som bidrog med listan över de konkursdrabbade bolagen i Sverige.

Vi vill även tacka övriga grupper som bidragit med bearbetningen av data och gjort det möjligt för oss att använda ett större urval i studien.

Utän er hade denna uppsats inte varit möjlig att genomföra.

Tack!

Sundsvall den 31 maj 2011

Alvin Agné

Maiju Ruokanen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 PROBLEMDISKUSSION	1
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	2
1.3 SYFTE	2
2. TEORETISK REFERENS RAM	3
2.1 UTGÅNGSPUNKTER	3
2.1.1 Kvalitetssäkring av finansiell information	3
2.1.2 Going Concern	4
2.1.3 Finansiell stress	5
2.1.4 Skillnader mellan byråer	6
2.2 FÖRESTÄLLNINGAR	7
2.2.1 Träffsäkerhet	7
2.2.2 Kategorier av revisionsbyråer	7
2.2.3 Enskilda revisionsbyråer	8
3. METOD	9
3.1 LITTERATURSÖKNING OCH KÄLLKRITIK	9
3.2 VAL AV FORSKNINGSMETOD	9
3.3 DATAINSAMLING OCH KODNING	10
3.3.1 Datainsamling	10
3.3.2 Kodning	10
3.3.3 Kategorisering	11
3.4 URVAL	12
3.5 DATAANALYS	13
3.5.1 Chi 2 test	13

3.5.2 P-värde	13
3.6 METODPROBLEM	14
3.6.1 Antaganden och problem.....	14
3.6.2 Möjlig felaktig statistik	14
3.7 RELIABILITET OCH VALIDITET	15
4. EMPIRI	16
4.1 TRÄFFSÄKERHET	16
4.2 KATEGORIER AV REVISIONSBYRÅER.....	17
4.3 ENSKILDA REVISIONSBYRÅER	18
4.4 KONTROLLVARIABEL.....	21
5. ANALYS OCH DISKUSSION	22
5.1 TRÄFFSÄKERHET	22
5.2 KATEGORIER AV REVISIONSBYRÅER.....	23
5.3 ENSKILDA REVISIONSBYRÅER	24
6. SLUTSATS OCH FORTSATT FORSKNING	27
6.1 TRÄFFSÄKERHET	27
6.2 KATEGORIER AV REVISIONSBYRÅER.....	27
6.3 ENSKILDA REVISIONSBYRÅER	28
6.4 FORTSATT FORSKNING	29
REFERENSLISTA	31

FIGURFÖRTECKNING

<i>Figur 1: Modell för informationsflöden och kvalitetssäkring</i>	<i>4</i>
<i>Figur 2: Urvalsträd</i>	<i>12</i>
<i>Figur 3: Gränser för P-värden</i>	<i>14</i>

TABELLFÖRTECKNING

<i>Tabell 1: Träffsäkerhet på GC-varningar.....</i>	<i>16</i>
<i>Tabell 2: Träffsäkerhet vid anmärkning på finansiell stress.....</i>	<i>16</i>
<i>Tabell 3: Andel GC-varningar fördelat på byråstorlek.....</i>	<i>17</i>
<i>Tabell 4: Andel anmärkningar på finansiell stress fördelat på byråstorlek.....</i>	<i>17</i>
<i>Tabell 5: Andel GC-varningar fördelat över enskilda byråer inom stora byråer.....</i>	<i>18</i>
<i>Tabell 6: Andel GC-varningar fördelat över enskilda byråer inom medelstora byråer.....</i>	<i>18</i>
<i>Tabell 7: Andel GC-varningar fördelat över enskilda byråer inom små byråer.....</i>	<i>19</i>
<i>Tabell 8: Andel anmärkningar på finansiell stress fördelat över enskilda byråer inom stora byråer</i>	<i>19</i>
<i>Tabell 9: Andel anmärkningar på finansiell stress fördelat över enskilda byråer inom medelstora byråer.....</i>	<i>20</i>
<i>Tabell 10: Andel anmärkningar på finansiell stress fördelat över enskilda byråer inom små byråer</i>	<i>20</i>

1. INLEDNING

Studiens inledande kapitel behandlar vilka problem, som ligger till grund för ämnesvalet samt vilka frågeställningar studien fokuserar på. I syftet förklaras studiens fokus närmare.

1.1 PROBLEMDISKUSSION

Revisionsbyråerna inom Big four (stora revisionsbyråer, >1000 anställda) har expanderat runt om i världen (Barrett et al., 2005) och etableringen i Sverige inleddes redan i mitten av 1900-talet genom att svenska byråer ingick internationella samarbetsavtal med Big four byråer (Wallerstedt, 2009:204). Big four byråernas etablering har även gynnats av organisk tillväxt, uppköp av mindre byråer samt fusioner med andra stora svenska byråer. Till skillnad från medelstora (100-1000 anställda) och små byråer (<100 anställda), ägnade sig Big four byråerna åt tydliga tillväxtstrategier, vilket enligt Wallerstedt (2001) delvis kan förklara deras uppkomst och framgång i Sverige.

Revisionsbyråer inom Big four marknadsför sig internationellt genom sin goda branschkännedom, men marknadsandelarna är inte jämt fördelade mellan byråerna (Francis, 2004). Solomon et al. (1999) menar att Big four byråerna har olika utvecklade branschkännedom eftersom varje enskild byrå har olika antal klienter i olika branscher. Med andra ord kan skillnader i revisionskvalité förekomma även bland Big four byråer, trots att de är kända för sin höga kvalité jämfört med byråer av andra storlekar (Dopuch och Simunic, 1980; Davidson och Neu, 1993; Andersen och Zéghal, 1994). I Sverige är det allmänt känt att revisionen av börsnoterade aktiebolag i huvudsak utförs av Big four byråerna.

Eftersom Big four revisionsbyråer reviderar alla publika aktiebolag, är de medelstora och små byråerna i Sverige inriktade på att revidera ägarledda företag. På grund av större kunskaper inom lokala marknader och bättre kontakt med sina klienter anser Louis (2005) att byråer utanför Big four bör vara bättre på att upptäcka oegentligheter hos sina klienter. Niemi (2004) menar att om byråns storlek står i förhållande till revisionens kvalité, bidrar det till ett sätt att kunna iaktta och jämföra revisionskvalité. Han anser även att ett givet förhållande mellan byråns storlek och revisionskvalité kan påverka hur en byrå bör uppträda på marknaden. Tidigare studier (Dopuch och Simunic, 1980; Davidson och Neu, 1993; Geiger och Rama, 2006; Choi et al., 2010) menar att stora byråer (Big four) har högre revisionskvalité än byråer av andra storlekar. Dopuch och Simunic (1980) påstår att högre kvalité bland stora byråer kan bero på att byråerna tack vare sin storlek kan erbjuda utbildningsprogram och standardiserad metodlära i högre utsträckning för sina revisorer än små byråer. Davidson och Neu (1993) styrker föregående argument gällande revisionskvalité, då de påstår att stora byråer i mindre utsträckning kompromissar med sin standard på revision för att behålla en klient jämfört med andra byråer. Geiger och Rama (2006) menar att revisionskvalité bland olika byråer även kan mätas genom att jämföra hur och när byrån utfärdar signaler gällande ett aktiebolags finansiella situation, exempelvis Going Concern-varningar (GC-varningar).

Ett tecken på att ett bolag är finansiellt stressat är att dess egna kapital understiger hälften av aktiekapitalet. Finansiellt stressade bolag kan vara olika känsliga för anmärkningar i revisionsberättelsen, beroende på vilka anmärkningar revisorn väljer att göra. Det förekommer därför att revisionsbyråer avstår från att ge GC-varningar (Geiger och Rama, 2003). Boone et al. (2010) har kommit fram till att Big four byråer har högre träffsäkerhet på GC-varningar, än byråer av andra storlekar. Detta kan indikera att Big four byråer inte avstår från att utfärda GC-varningar i lika stor utsträckning som mindre byråer, eller att de har en högre kompetens för att kunna bedöma ett bolags fortlevnad än mindre byråer. Studier visar även att stora byråer tenderar att ge färre felaktiga GC-varningar av typ 1 (en varning, utan att bolaget går i konkurs) och typ 2 (ingen varning, men bolaget går i konkurs), än byråer av andra storlekar (Lennox, 1999; Geiger och Rama, 2006). Louis (2005) och Lawrence et al. (2011) menar däremot att inga kvalitetsskillnader bör finnas i revision mellan olika stora byråer, eftersom alla byråer reviderar efter samma regleringar och standarder.

Debatten om förhållandet mellan variablerna revisionsbyrå och revisionskvalité fortlöper (Niemi, 2004). Huvudsakligen framställs stora, internationellt framgångsrika byråer som bättre gällande revisionskvalité jämfört med små byråer (Lawrence et al., 2011). Mycket lite sägs om kvalitetsskillnaderna mellan byråer av andra storlekar än stora och små samt skillnaderna mellan de enskilda byråerna gällande GC-varningar och anmärkningar på finansiell stress.

1.2 PROBLEMFORMULERING

- Finns det någon skillnad på revisionskvalité *mellan* kategorierna stora, medelstora och små revisionsbyråer, med fokus på andelen och antalet Going Concern-varningar samt anmärkningar på finansiell stress bland svenska konkursaktiebolag?
- Finns det någon skillnad på revisionskvalité *inom* kategorierna stora, medelstora och små revisionsbyråer, med fokus på andelen och antalet Going Concern-varningar samt anmärkningar på finansiell stress bland svenska konkursaktiebolag?

1.3 SYFTE

Syftet med studien är att pröva om stora revisionsbyråer har högre kvalité på revisionen än medelstora och små byråer, samt om det finns kvalitetsskillnader mellan enskilda byråer inom respektive kategori. Vi avser fokusera på kvalité i termer av andelen och antalet GC-varningar samt anmärkningar på finansiell stress. Syftet gällande träffsäkerheten på GC-varningar innefattar fel av typ 2.

2. TEORETISK REFERENS RAM

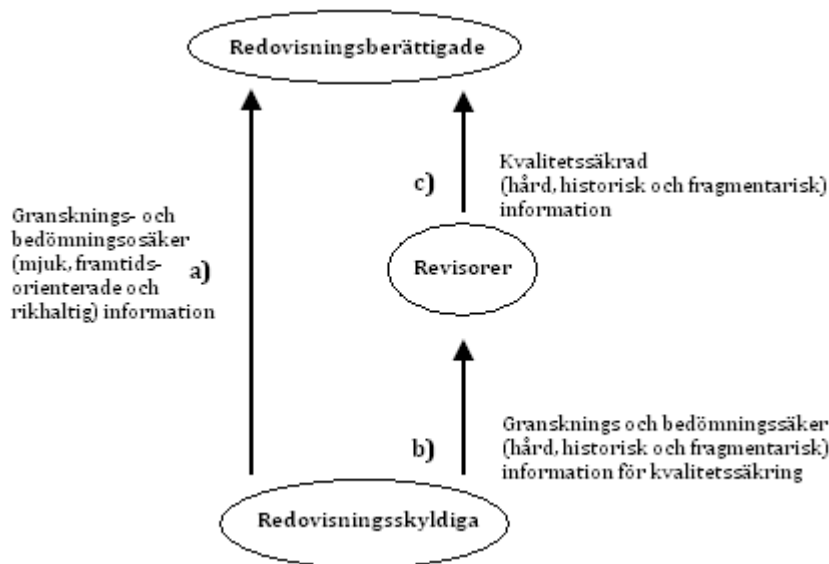
Kapitlet tar upp vilka utgångspunkter studien har som grund, samt våra föreställningar som vi kommer att pröva senare i studien.

2.1 UTGÅNGSPUNKTER

2.1.1 Kvalitetssäkring av finansiell information

Den finansiella informationen är grunden för olika beslutstaganden som kommer ske både internt och externt i ett bolag och denna delas in i hård och mjuk information (Öhman, 2007:102). Information av hård karaktär är för revisorn relativt enkel att verifiera, se pil b) i figur 1. Informationen är av den sort som kan kvalitetssäkras av en revisor genom revision, se pil c) i figur 1. Den hårda informationen kan revisorn därmed relativt tryggt uttala sig om eftersom granskningen kan säkras med hjälp av befintliga riktlinjer, lagar och regler. En verifiering av ett aktiebolags aktiekapital bör kunna utgå från relativt säker information för att kunna bedöma ett bolags möjlighet för fortlevnad (Öhman, 2007:102). När ett bolag helt eller delvis förbrukat sitt aktiekapital ska detta enligt bestämmelser framgå ur revisionsberättelsen, som därmed kommer avvika från standardutformningen (Samlingsvolymen, 2010:374). Kommunikationen till externa parter sker endast via revisionsberättelsen gällande bolagets resultat och ställning (Geiger och Raghunandan, 2002). Trots det kan revisorn välja att inte utfärda en anmärkning i revisionsberättelsen, eftersom en sådan både kan öka kostnaderna för revisionen (Craswell, 1988) samt påverka omgivningens syn på bolaget negativt (jmf. Carcello och Neal, 2000).

Den mjuka informationen för beslutsfattande består av information som är svår för revisorn att verifiera, se pil a) i figur 1. Denna slags information är framåtblickande (Öhman, 2007:102) och är av vikt vid bedömningen av rättvisande resultat och ställning samt vid bedömning av bolagets fortlevnad. Enligt Revisionsstandard 570 (RS 570) är revisorns uppdrag att granska och rimlighetsbedöma finansiell information samt att utfärda en GC-varning om bolagets fortlevnad är osäker (Samlingsvolymen, 2010:24, 350). Eftersom den mjuka informationen saknar etablerade metoder för kvalitetssäkring (Öhman, 2007:103) kan det förklara varför revisorn blir osäker på att uttala sig om förhållandena kring ett bolags fortlevnad, eftersom ett felaktigt uttalande kan innebära risker för dels bolaget (Venuti, 2004) och dels dess intressenter (Koh, 1992) men även för revisorn och revisionsbyrån (Lennox, 1999).

Figur 1: Modell för informationsflöden och kvalitetssäkring (Öhman, 2007:103)

Vikten av att som revisor kunna utfärda en säker GC-varning bottnar i de agentteoretiska förhållandena (Deegan och Unerman, 2006:213), som revisorn har med det reviderade bolagets företagsledning (Antle, 1982). Problemet i relationen består av att det kan uppkomma en informationsasymmetri, t.ex. gällande mot vems intressen revisionen ska riktas till. Företagsledningen kan anse att revisorn ska revidera mot bolagets intressen, vilket enligt Chow och Rice (1982) kan resultera i att revisorn inte utfärdar en GC-varning för att inte riskera att bolaget byter revisor och revisionsbyrå. Revisorn kan även välja att revidera mot intressenternas intressen för att behålla en god revisionskvalité och skydda byråns rykte (Lennox, 1999), d.v.s. dess legitimitet (Deegan och Unerman, 2006:271), genom att utfärda en varning. I ett fall som detta kan revisorn hamna i konflikt med sitt eget ställningstagande, då revisorn enligt Geiger och Raghunandan (2002) av företagsledningen förväntas revidera mot företagets intressen och av intressenterna förväntas revidera mot deras intressen. Med andra ord ligger revisorn och byrån under ständig intressentteoretisk press, eftersom intressenterna enligt Deegan och Unerman (2006:285) har makt att påverka en organisation att föga sig efter de specifika intressena som intressenterna har. Revisionsbyråns klient kan här utsätta byrån för den oberoenderisk, som enligt Karim (2008) uppstår på grund av att revisorn erhåller ersättningen för revisionen från bolaget som revideras. Revisorn kan då välja att revidera enligt klientens intressen för att inte förlora bolaget som klient (Citron och Taffler, 1992). Samtidigt utsätts revisorn och byrån för investerarnas makt i form av att byråns rykte och legitimitet försämras om de kompromissar med revisionskvalitén för att undvika riskerna för klientförluster (Lennox, 1999).

2.1.2 Going Concern

Den mest väsentliga anmärkningen revisorn kan göra i revisionsberättelsen är den som tar upp osäkerheter eller tvivel gällande ett bolags fortsatta drift (Samlingsvolymen, 2010:378). Då en årsredovisning upprättats enligt antagandet om fortsatt drift, antas verksamheten i bolaget kunna fortsätta över en överskådlig tid, räknat ett år framåt i tiden (Nilsson, 2010:31). RS 570 har upprättats för att ge revisorn en vägledning om hur GC-varningar kan utformas och vilka ansvar revisorn har gällande anmärkningen om tvivel råder kring ett bolags fortsatta drift. RS 570 och studier av Campbell och Mutchler (1988) samt Venuti (2004) menar att revisorn är skyldig att vid varje revision bedöma ett bolags förmåga till fortsatt drift. Det hör även till

revisorernas skyldigheter att inte bara bedöma utan även anmärka i revisionsberättelsen om tvivel för fortsatt drift föreligger (Geiger och Raghunandan, 2002; Venuti, 2004). Studier visar att ju närmre konkursdatumet revisorn reviderar desto högre blir träffsäkerheten för GC-varningar (Citron och Taffler, 1992; Carcello et al., 1995). I Sverige är träffsäkerheten för GC-varningar låg (Uhlin och Westberg, 2009; Hed och Orrell, 2010; Mård och Söderberg, 2010) jämfört med internationella studier (Mutchler et al., 1997; Geiger och Raghunandan, 2002; Geiger et al., 2005; Carey et al., 2008). En betydande faktor som måste beaktas när träffsäkerhet inom Sverige jämförs internationellt är att revisorerna arbetar under två olika legala system. Internationellt gäller det civilrättsliga lagsystemet, som är mindre regelbaserat än det romerska, som används av revisorer i Sverige. I det romerska lagsystemet finns därför mindre behov av professionella bedömningar, eftersom alla händelser har en specifik regel om hur de bör behandlas (Deegan och Unerman, 2006:100–101).

När det gäller bedömningen av GC-varningar kan det uppstå två olika sorters fel. När en varning utfärdas men bolaget inte går i konkurs kallas felet för typ 1 och typ 2 felet innebär att ingen varning utfärdas men bolaget går senare i konkurs (Geiger och Rama, 2006). Merkostnaderna för felet varierar beroende på vilken typ av felaktig GC-varning ett bolag får. Koh (1992) menar, likt Mohamad (2005), att en felaktig GC-varning av typ 2 är den minst kostsamma av de båda typfelet. Riskerna med felaktigt utgivna GC-varningar är att bolagen som erhåller dem kan uppleva ett minskat förtroende bland både aktieägare, kreditgivare och andra viktiga intressentgrupper. En GC-varning i sig kan påskynda processen mot konkurs genom en självuppfyllande profetia (Matsumura et al., 1997). Revisorn löper mindre risk för att förlora klienter vid typ 2 fel (Carcello et al., 2009) och stämningsrisken för revisorn är även lägre vid ett sådant typfel, eftersom revisionsbyråerna i detta fall anses vara konservativa (Lennox, 1999). Dock riskerar det reviderade bolagets investerare att förlora hela investeringen när ett bolag inte får en varning men går i konkurs (Koh, 1992). Varför typfelet sker kan bero på missuppfattade antaganden av revisorn under revisionen (Venuti, 2004). Däremot kan typ 2 fel även uppstå utan att revisorn orsakat felet, exempelvis då ett bolag utan ekonomiska problem självmant väljer att gå i likvidation (Geiger och Rama, 2006).

2.1.3 Finansiell stress

Meeks och Meeks (2009) beskriver att ett bolag blir finansiellt stressat när värderingen av tillgångarna i bolaget blir osäkra. Vad som orsakar den finansiella stressen i ett bolag kan bero på många faktorer, och därför har finansiell stress som definition ingen fast betydelse (Hakkio och Keeton, 2009). En av orsakerna till finansiell stress är att ett bolags egna kapital understiger hälften av aktiekapitalet ($EK < 50\%$ av AK) (ABL 25 kap, 13 §). Vid anmärkning på finansiell stress hos ett bolag kan investerarna börja reagera starkare till ny finansiell information från bolaget, eftersom högre osäkerhet kring bolagets möjligheter till vinst får investerarna att noggrannare granska sin uppskattade vinst från investeringarna i bolaget (Hakkio och Keeton, 2009). I de fall då investerarna beslutar sig för att ta tillbaka investeringarna kan bolagets finansiella stress öka ytterligare (Meeks och Meeks, 2009). Bruynseels et al. (2011) menar att Big four byråer utfärdar större andel rättvisande anmärkningar på finansiell stress än icke Big four byråer. Studien behandlar även hur finansiell stress i ett bolag kan underlätta för revisorn att utfärda GC-varningar med större säkerhet. Bruynseels et al. (2011) menar att revisorn bedömer hur ändamålsenliga det finansiellt stressade bolagets ansträngningar är för att kunna lindra den finansiella stressen, d.v.s. hur stor chans bolaget har för att inte gå i

konkurs. Enligt Bruynseels et al. (2011) är en GC-varning en tidig varningssignal för bolagets intressenter att en överhängande risk för konkurs föreligger. Resultatet från studien visar att stora byråer mer sannolikt kommer utfärda en GC-varning än mindre byråer vid finansiell stress i ett bolag. Dock visar studien även att samtliga byråer oavsett storlek troligen kommer avstå från att utfärda en GC-varning om bolaget har för avsikt att införa mer kapital inom en snar framtid i syfte att lindra den finansiella stressen.

2.1.4 Skillnader mellan byråer

De fyra största revisionsbyråerna i världen, det vill säga Big four, består av PWC, Ernst & Young, KPMG och Deloitte (Francis och Yu, 2009). Många studier pekar på att dessa fyra byråer har högst revisionskvalité i världen (Dopuch och Simunic, 1980; Davidson och Neu, 1993; Geiger och Rama, 2006; Choi et al., 2010). Enligt studier av Lennox (1999) reagerar aktiemarknaden positivt när ett bolag byter byrå från en mindre till en stor byrå. Studien visar även att bolag med höga agentkostnader hellre anlitar en stor än en mindre byrå. Lennox (1999) studie pekar med andra ord på att stora byråer erbjuder högre revisionskvalité än små byråer. De stora byråerna kan ha starkare skäl att upprätthålla en viss nivå på revisionskvalitén än mindre byråer, eftersom de har klienter som är viktiga för både byråns ekonomi och rykte (Lennox, 1999; Choi et al., 2010).

O'Clock och Devine (1995) menar att mindre revisionsbyråer utfärdar färre varningar när osäkerhet råder om ett bolags fortsatta drift jämfört med Big four byråer, men att det inte finns någon skillnad på andelen GC-varningar mellan byråer utanför Big four. Samtidigt finns studier som inte finner stöd för ett samband mellan andelen GC-varningar och byrå (Citron och Taffler, 1992; Ryu och Roh, 2007). Lennox (1999) påstår att skälet till att inget stöd finns mellan byrå och GC-varning beror på att Big four byråerna vill skydda sin ekonomi och sitt rykte. I motsats menar Lawrence et al. (2011) att ingen enskild klient är så viktigt för en stor byrå att oberoendet skulle kompromissas för att behålla klienten. Louis (2005) påstår att byråer utanför kretsen av stora byråer saknar ekonomiska möjligheter att skaffa sig försäkringar, som fullt backar upp byråerna vid brister i revisionen. På grund av detta bör ansträngningen att utföra en revision utan felaktigheter vara hög hos mindre byråer.

Choi et al. (2010) menar att revisionsbyråns storlek är en av de viktigaste faktorerna som påverkar revisionens kvalité. Enligt studien är stora lokala byråer mindre benägna att vara beroende av en viss klient och därmed är de bättre på att motstå påtryckningar från klienten. Choi et al. (2010) visar även att stora byråer med högre revisionskvalité kan ta ut högre revisionsarvoden än små byråer. Jeong och Rho (2004) mäter kvalité, precis som Choi et al. (2010), fast med avseende på periodiseringar. Studien visar däremot att det inte finns någon signifikant skillnad mellan Big four byråer jämfört med icke Big four byråer. Studien visar även att det inte är någon större skillnad mellan de bolag som byter till eller från Big four byråer.

Vid sidan av diskussionen huruvida stora revisionsbyråer har högre revisionskvalité än mindre byråer, uppkommer även studier som behandlar huruvida revisionskvalitén är homogen inom Big four eller inte. Francis och Yu (2009) menar att större Big four byråer har högre revisionskvalité, eftersom de har en större kunskap i revision av börsnoterade bolag än mindre Big four byråer. På grund av sin interna erfarenhet och kunskap förutser studien att de större Big four byråerna kan upptäcka felaktigheter bättre i de finansiella rapporterna än de mindre byråerna

inom Big four. Andersen och Zéghal (1994) kommer även fram till samma slutsats genom att både undersöka revisionskvalitén och prissättningen på tjänster bland enskilda byråer inom stora byråer. Studien visar att det vore missvisande i framtida forskning att behandla de stora byråerna som en homogen grupp eftersom olikheter förekommer dem emellan.

2.2 FÖRESTÄLLNINGAR

2.2.1 Träffsäkerhet

Jämfört med träffsäkerheten internationellt, som ligger på 40 procent (Mutchler et al., 1997; Geiger och Raghunandan, 2002; Geiger et al., 2005; Carey et al., 2008), har studier visat att träffsäkerheten på GC-varningar är låg i Sverige, under 20 procent (Uhlin och Westberg, 2009; Mård och Söderberg, 2010). Då vi inte hittat någon relevant svensk forskning om detta har vi använt oss av studentuppsatser på D-nivå för GC-träffsäkerheten i Sverige. Eftersom de tidigare studierna inte innefattar ett stort urval av data kan slumpen ha påverkat dessa resultat. Vi föreställer oss att det är möjligt att träffsäkerheten i vår studie skulle kunna vara något högre än 20 procent. Föreställning blir då att:

“Andelen Going Concern-varningar bland svenska konkursdrabbade bolag understiger 25 procent.”

En anmärkning på finansiell stress, då ett bolags egna kapital understiger hälften av aktiekapitalet, är ett annat mått vi valt att använda på revisionskvalité. Några tidigare studier som tar upp den aspekten av kvalité har vi inte hittat, men vi anser att finansiell stress ändå kan fungera som ett kvalitetsmått eftersom det är delvis besläktat med GC-varningar (jmf. Bruynseels et al. 2011). Föreställningen baseras på att vi ser det egna kapitalets förbrukning i ett bolag som en del av den hårda information, som Öhman (2007:102) menar kan beräknas, verifieras och därmed kvalitetssäkras tillförlitligt. Med andra ord är revisorn kapabel till att med säkerhet kunna avgöra om ett bolags egna kapital är intakt eller delvis/helt förbrukat. Eftersom det även kan finnas faktorer, som kan bidra till att revisorn förbiser en sådan enkel anmärkning föreställer vi oss att träffsäkerheten kommer att vara relativt god. Vår föreställning blir att:

“Andelen anmärkningar på finansiell stress bland svenska konkursdrabbade bolag överstiger 80 procent”

2.2.2 Kategorier av revisionsbyråer

Boone et al. (2010) menar att träffsäkerheten på GC-varningar är högre hos stora revisionsbyråer än byråer av andra storlekar. Geiger och Rama (2006) påstår att stora byråer är bättre på att avgöra när de ska utfärda en GC-varning eller inte. Samma studie påstår även att stora byråer gör färre fel gällande GC-varningar och därmed har stora byråer högre revisionskvalité med fokus på GC-varningar. Trots att det finns studier som motsäger att ett samband finns mellan stora byråer och GC-varningar (Citron och Taffler, 1992; Ryu och Roh, 2007), föreställer vi oss att:

“Stora revisionsbyråer har högre träffsäkerhet på Going Concern-varningar än medelstora och små byråer.”

Det finns ett antal studier som påstår att stora byråer överlag har högre revisionskvalité än byråer av andra storlekar (Davidson och Neu, 1993; Geiger och Rama, 2006; Choi et al., 2010). Trots att andra studier motsäger detta (Louis, 2005; Lawrence et al., 2011), föreställer vi oss att vår studie kommer visa liknande resultat. Vi ser träffsäkerheten vid anmärkning på finansiell stress som ett sätt att kunna jämföra kvalité och se kvalitetsskillnader mellan kategorierna stora, medelstora och små byråer. Vår förställning är således att:

“Stora revisionsbyråer har högre träffsäkerhet vid anmärkning på finansiell stress än medelstora och små byråer.”

2.2.3 Enskilda revisionsbyråer

Geiger och Rama (2006) menar att revisionskvalité mellan olika stora revisionsbyråer kan mätas med fokus på GC-varningar. Eftersom det finns skillnader i marknadsandelar inom Big four (Francis, 2004) och att revisionskvalitén inom kategorin inte är homogen enligt Dopuch och Simunic (1980), Davidson och Neu (1993), Andersen och Zéghal (1994) samt Francis och Yu (2009), finns indikationer på att det finns kvalitetsskillnader mellan enskilda byråer inom varje storlekskategori. Vi föreställer oss därmed att:

“Det finns en skillnad i träffsäkerhet på Going Concern-varningar mellan enskilda revisionsbyråer inom varje storlekskategori.”

Eftersom det finns skillnader i revisionskvalité mellan olika stora revisionsbyråer (Davidson och Neu, 1993; Geiger och Rama, 2006; Choi et al., 2010), ser vi att det även bör finnas kvalitetskillnader enskilda byråer emellan med avseende på finansiell stress. Vår föreställning blir därmed att:

“Det finns en skillnad i träffsäkerhet vid anmärkning på finansiell stress mellan enskilda revisionsbyråer inom varje storlekskategori.”

3. METOD

I detta kapitel avser vi klargöra hur vi gått till väga under studiens genomförande, vilka problem vi stött på samt hur vi löst dessa problem. Det framgår även hur vi kodat olika variabler under datainsamlingen, vilken ansats vi valt för studien samt vilka statistiska metoder vi har använt för att pröva våra föreställningar.

3.1 LITTERATURSÖKNING OCH KÄLLKRITIK

Vid informationssökning användes till största delen databasen "Affärsdata" som vi hade tillgång till via biblioteket på Mittuniversitetet. Denna databas användes till sökning av årsredovisningar. Vid sökning av litteratur och vetenskapligt granskade artiklar använde vi oss av databaserna "Business Source Premier", "Econlit", "Emerald", "ScienceDirect" och "Social Science Citation Index", som även de fanns att tillgå via Mittuniversitetet, samt "Google Scholar Beta". Vi använde oss även av kedjereferenser, det vill säga att vi hittade relevanta artiklar i andra artiklars referenslistor, som behandlade ämnet vi studerade. Vi använde även böcker, som fanns att tillgå från Mittuniversitetets Bibliotekskatalog MIMA, kurslitteratur samt litteratur från handledaren. Till viss utsträckning använde vi även lagar och normer. De sökord som främst användes vid litteratursökningen var *Going Concern, audit firm size och audit quality*. Andra sökord som användes i mindre utsträckning var *Big 4, Big 6, financial stress, financial distress, homogeneous audit, non Big 4 och type 2 error*.

Vi använde oss av relevant forskning inom området för vår studie. En del forskningsartiklar var äldre än andra, men då forskningen inom området ännu var relevant, ansåg vi att den kunde användas för studien. Inom en del infallsvinklar i vår studie hittade vi få studier både internationellt och från Sverige, exempelvis relevant forskning kring finansiell stress. Vi använde oss därför i stor utsträckning av forskning som handlade om revisionskvalité och använde finansiell stress som ett ytterligare mått på kvalité jämte GC-varningar. Gällande GC-träffsäkerheten i Sverige hittade vi ingen relevant forskning på högre nivå och valde därför att i vår studie använda oss av och jämföra våra resultat med resultaten från svenska D-uppsatser.

3.2 VAL AV FORSKNINGSMETOD

I studien användes en kvantitativ forskningsmetod, då den var av förklarande karaktär. Med hjälp av statistiska metoder analyserade vi det data vi hade för att pröva sambandet mellan specifika beroende och oberoende variabler. Studien grundades på data som hade samlats in för ett helt år. Eftersom en stor mängd data erhöles kunde resultaten användas för att dra generella slutsatser (Magne Holme och Krohn Solvang, 1997:181–183). Istället för att komplettera studien med intervjuer eller enkätundersökningar valde vi att bearbeta en större mängd data för att göra resultaten mer trovärdiga och rättvisande.

Eftersom all data tidigare var bearbetad och offentlig, bestod vår information av sekundärdata. En dokumentstudie valdes eftersom vi med hjälp av våra insamlade data kunde styrka tidigare studier och alternativt motsäga deras resultat. Eftersom inga intervjuer eller enkätundersökningar användes i studien fanns det inga primärdata (Ejvegård, 2009:18).

Vi valde en hypotetisk deduktiv teoribildning som ansats för studien, det vill säga att vi utformade föreställningar, som sedan prövades empiriskt med våra data för att visa om det fanns något samband för dessa (Magne Holme och Krohn Solvang, 1997:51).

3.3 DATAINSAMLING OCH KODNING

3.3.1 Datainsamling

Tillsammans med andra grupper erhöll vi ett dokument från Centrum för forskning om ekonomiska relationer (CER) med alla bolag som gått i konkurs under 2010. Ett klassificerings-schema arbetades fram med en stor mängd variabler som vi valde tillsammans med handledaren. När vi sorterat bort alla bolag, som inte var aktiebolag, använde vi oss av aktiebolagens årsredovisningar för att fylla i de olika variablerna. Vid eventuella oklarheter diskuterades det fram en ram, som alla grupper sedan tog hänsyn till för att få en så konsekvent och rättvisande datamängd som möjligt.

När vi började med datainsamlingen till denna studie fanns redan data insamlat från 2010-01-01 till 2010-09-30. Vårt arbete bestod av att samla in ytterligare data för resterande månader, 2010-10-01 till 2010-12-31, för att ha tillgång till data för ett helt år för vår studie. Förutom datainsamling för de tre sista månaderna sökte vi upp vilka revisionsbyråer som kategorin "övriga revisionsbyråer" bestod av för hela året. Vi tog även reda på vilka av dessa som ingick i en större organisation för att sedan dela in dessa i kodningsbara siffror. Vi rättade även kodningsfel för hela året, ersatte vissa gamla årsredovisningar med nya samt kompletterade de uppgifter som saknades från kodningen för september månad. Det saknades bland annat särskiljning av tydliga och otydliga GC-varningar. Vi fyllde också i de siffror som kodats som saknade i de fall vi kunde hitta informationen.

För att ta reda på hur många anställda varje revisionsbyrå hade, använde vi oss främst av byråernas hemsidor. En stor del av byråerna hade ingen sådan information tillgänglig och i dessa fall ringde vi till byråerna och pratade med dem personligen. Vid några enstaka fall skickade vi även e-post när de inte var anträffbara.

3.3.2 Kodning

Going Concern-varningar

Alla GC-varningar vi hittade skrevs ner ordagrant, utöver att de kodades med siffror, så att det senare skulle vara lätt att gå tillbaka till varningens text utan att behöva öppna upp alla årsredovisningar på nytt. Om revisorn nämnde tvångslikvidation eller likvidation i revisionsberättelsen behandlades dessa som en form av GC-varning och noterades som de övriga varningarna. I studien kodade vi de anmärkningar som revisorn gjort gällande GC hos konkursdrabbade bolag genom att koda 1 för en varning och 0 där det inte fanns någon varning.

Aktiekapital

Anmärkning på förbrukat aktiekapital kodades som följande: 0=ingen anmärkning om ABL insufficiensregler, 1=anmärkning om ABL insufficiensregler. Vi gjorde även en cell med automatisk uträkning för aktiekapitalet för varje bolag och använde denna information för att avgöra i vilka fall revisorn borde anmärkt på att aktiekapitalet förbrukats, men inte gjort det. I

studien mätte vi endast de korrekta anmärkningarna som revisorn gjorde gällande förbrukning av aktiekapitalet hos de finansiellt stressade konkursbolagen.

Årsredovisning

Ett relativt stort antal bolag saknade årsredovisning, vilket gjorde att vi inte kunde använda dessa bolag i vår studie. Vi markerade bolagen för att sedan sortera bort dem till ett annat dokument så att dokumentet vi hade inför studien var komplett.

Revisionsberättelse

Revisionsberättelsen kodades enligt: 0=oren revisionsberättelse, 1=ren revisionsberättelse. I de fall ingen revisionsberättelse fanns, sorterades bolaget till ett annat dokument, precis som när det saknades årsredovisning, eftersom revisionsberättelsens innehåll var primärt för studien.

Revisionsbyrå

Av de bolag som hade två revisorer valde vi den som stod först, och om bolaget hade två revisionsbyråer valde vi den som utfört revisionen och skrivit under revisionsberättelsen eftersom det är dennes uttalanden vi baserade studien på. Byråerna kodades enligt följande: 1=PWC, Ernst & Young, KPMG och Deloitte; 2=Grant Thornton, BDO, Baker Tilly, Mazars SET, LR Revision, Inpact, Moore Stephens och Horwath; 3= Nexia, DFK international, Finnhammars, R3 Revision, Hellström & Hjelm, Revidea, Söderström och Bäcklunds. Vid kontrollerna av byrå där byrån inte stod specificerad i årsredovisningen använde vi oss av sidan www.riksdelen.se, där befattningshavare kunde eftersökas för att ta reda på vilken byrå en revisor arbetade för. I de fall som vi inte kunde hitta vilken byrå revisorn arbetade för på www.riksdelen.se använde vi oss av www.google.se för att söka efter träffar i personallistor eller liknande för olika företag samt byråer. Det fanns endast ett fåtal revisorer som vi inte hittade information om var de jobbade. Eftersom det är revisionsbyråerna vi använde i studien tog vi bort de revisorer vars arbetsplats vi inte kunde finna ur samtliga tabeller, förutom ur träffsäkerhet.

Kontrollvariabel

Studierna som fanns att tillgå handlade som tidigare nämnts till största delen om Big four mot icke Big four. I dessa studier användes data som skiljde sig något från det data som användes i denna studie. Då de flesta aktiebolag som gått i konkurs i andra länder var noterade på börsen, medan de bolag som gick i konkurs i Sverige under 2010 var ägarledda, använde oss av en kontrollvariabel för att bekräfta att vi kunde jämföra dessa studiers resultat med våra resultat. Kontrollvariabeln bestod av nettoomsättning och ställdes mot GC-varningar respektive anmärkningar på finansiell stress, för att se om det fanns något samband mellan storleken på bolaget och anmärkningarna. Bolagen delades in i; *små*<1000000<*medelstora*<5000000<*stora*.

3.3.3 Kategorisering

När vi jämförde de olika storlekskategorierna av revisionsbyråer valde vi att kategorisera byråerna enligt följande:

Stora byråer innefattades av de revisionsbyråer som hade över 1000 medarbetare i Sverige, och var därmed allmänt kända som de största byråerna. *Medelstora byråer* kategoriserades efter antalet anställda inom spannet 100-1000 medarbetare. Byråerna som stod under kategorin *små byråer* hade under 100 medarbetare.

Inom Big four byråer kategoriserades PWC samt Ernst & Young som *stora Big four byråer* med över 1600 anställda, medan KPMG och Deloitte kategoriserades som *små Big four byråer* med under 1600 anställda.

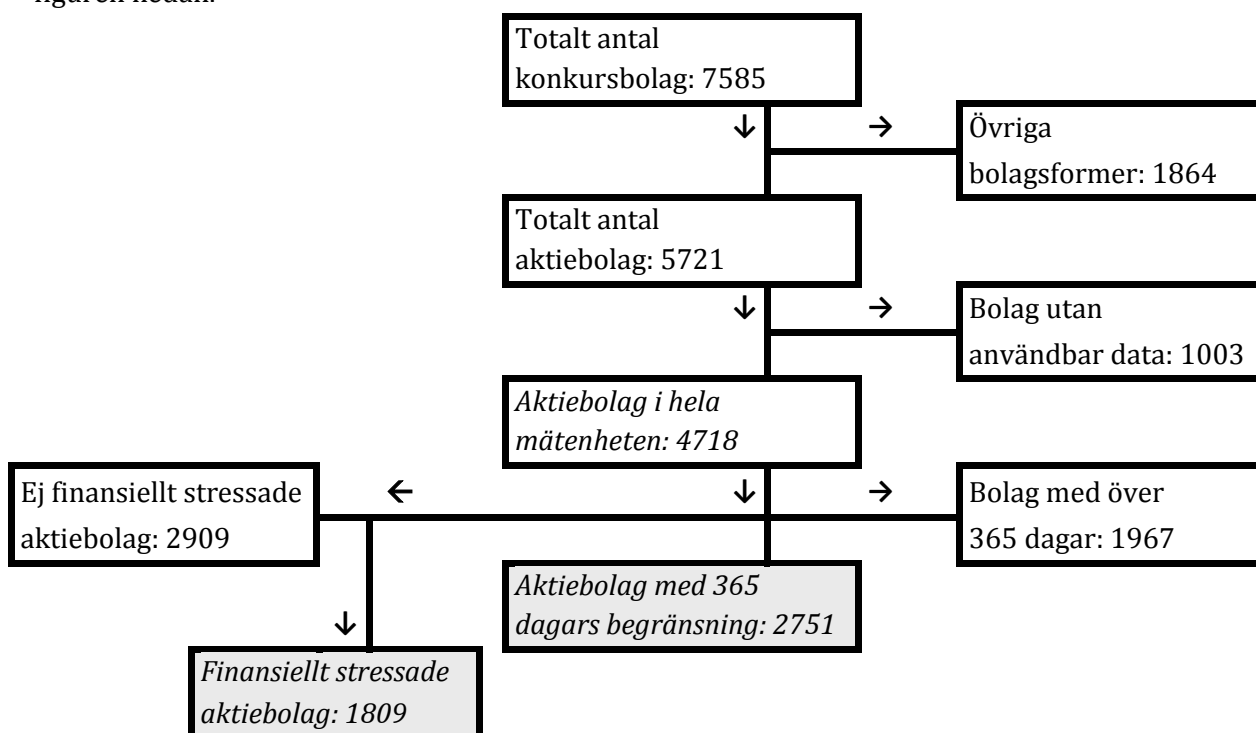
När revisionsbyråerna jämfördes med varandra valde vi att bara ta med de byråer som hade ett antal konkursbolag på minst 0,5 % av det totala antalet. Detta gjorde vi för att byråerna med ett mindre antal konkursbolag inte var intressanta att inkludera i studien, eftersom resultaten för dessa byråer riskerade att påverkas för mycket av slumpen.

3.4 URVAL

I vårt urval fanns det 7585 företag som gick i konkurs i Sverige under 2010. I vår undersökning avgränsade vi oss till aktiebolag, 5721 st. Av aktiebolagen som gått i konkurs 2010 hade 4718 st. användbara data i form av årsredovisningar inklusive revisionsberättelser, vilket vi benämnde *aktiebolag i hela mätenheten* i figur 2 nedan.

Eftersom en GC-varning innebär att revisorn anser att det finns tvivel gällande bolagets fortlevnad inom en överskådlig tid, valde vi även att undersöka de bolag som gått i konkurs inom 365 dagar från revisorspåteckningen. Denna enhet benämnde vi *aktiebolag med 365 dagars begränsning* och den bestod av 2751 bolag. Vi valde att använda samma kategorisering av revisionsbyråer i enheten 365 dagar som vi hade i hela mätenheten för att kunna jämföra dessa med varandra.

När det gällde EK<50% av AK valde vi att endast mäta de bolag som var finansiellt stressade. Detta resulterade i en mätenhet om 1809 bolag och benämndes *finansiellt stressade aktiebolag* i figuren nedan.

Figur 2: Urvalsträd

För studien valde vi att titta på revisorns arbetsplats, där de stora revisionsbyråernas urval bestod av 1282 aktiebolag, de medelstora byråernas urval av 1126 bolag och de små byråernas urval bestod av 2307 bolag. Kvar blev tre bolag, där vi inte kunde hitta vilken byrå revisorn arbetade för.

I urvalet 365 dagar bestod de stora byråerna av 830 bolag, de medelstora av 659 bolag och de små bestod av 1260 bolag. Kvar i detta urval blev ett bolag, där inte revisorns arbetsplats kunde hittas.

I urvalet finansiellt stressade aktiebolag bestod de stora byråerna av 491 bolag, de medelstora byråerna av 448 bolag och de små byråerna av 870 bolag.

Av de byråer där GC jämfördes med varandra var indelningen i samma tre grupper som ovan, där de stora byråerna bestod av; PWC: 551; Ernst & Young: 378; KPMG: 232; Deloitte: 121 bolag, de medelstora byråerna bestod av; Grant Thornton: 229; BDO: 194; Baker Tilly: 125; Mazars SET: 165; LR Revision: 215; Inpact: 66; Moore Stephens: 37; Horwath: 95 bolag, och de små byråerna bestod av; Nexia: 35; DFK international: 32; Finnhammars: 26; R3 Revision: 39; Hellström & Hjelm: 27; Revidea: 31; Söderström: 27; Bäcklunds: 31 bolag. I tabellerna presenterades de enskilda byråerna enligt storleksordning mätt i antal anställda. Resultaten för de mindre bolagen behandlades med försiktighet då antalet enheter var låga vilket gjorde att slumpen kunde spela en stor roll och då inte representera hela populationen på ett korrekt sätt. När vi jämförde finansiell stress för olika konkursbolag mellan olika byråer hade vi följande data; stora byråer bestod av; PWC: 221; Ernst & Young: 142; KPMG: 93; Deloitte: 35 bolag, medelstora byråer bestod av; Grant Thornton: 96; BDO: 73; Baker Tilly: 55; Mazars SET: 57; LR Revision: 88; Inpact: 28; Moore Stephens: 14; Horwath: 37 bolag, och små byråer bestod av; Nexia: 14; DFK international: 12; Finnhammars: 10; R3 Revision: 10; Hellström & Hjelm: 9; Revidea: 14; Söderström: 9; Bäcklunds: 10 bolag. Precis som jämförelsen för GC var många av dessa siffror endast för referens och inte presentabla för en hel population.

3.5 DATAANALYS

3.5.1 Chi 2 test

När vi undersökte eventuella samband mellan olika variabler använde vi oss av korstabulering. Resultaten på testet visade variabelernas skillnader i direkta och procentuella tal, där alla tal enkelt kunde läsas av och visa om skillnaderna var signifikanta (Wild och Seber, 2000:125). För att påvisa säkra vetenskapliga resultat som inte var slumpmässiga använde vi oss även av ett annat slags statistiskt test som komplement.

3.5.2 P-värde

För att säkerställa resultaten vi fick genom Chi 2 testet använde vi oss av P-värde som komplement. Med detta test kunde vi avgöra hur starka de eventuella sambanden var och om det var en slump att resultaten såg ut som de gjorde. P-värdet angav alltså styrkan av bevisen mot nollhypotesen, att det fanns samband mellan de variabler vi valde att pröva. Ju närmare noll P-värdet låg, desto starkare var sambanden (Wild och Seber, 2000:378–381). Nedan presenteras en figur över de gränser vi använde när våra resultat tolkades.

Uppskattat		Tolkning
P-värde	%	
≤0.05	(5 %)	Visst stöd
≤0.01	(1 %)	Starkt stöd
≤0.001	(0.1 %)	Väldigt starkt stöd

Figur 3: Gränser för P-Värden (Wild och Seber, 2000:379)

3.6 METODPROBLEM

3.6.1 Antaganden och problem

Vi antog att kompetens och kvalitet var homogena mellan de olika storlekskategorierna på revisionsbyråer, oavsett var byråerna är stationerade i landet.

När ett bolag informerade om att dess revisionskostnader fakturerades moderbolaget tog vi hänsyn till båda bolagens nettoomsättning och baserat på nettoomsättningens storlek procentuellt uppskattade vi hur stora revisionskostnader bolaget borde haft. I de fall då en sådan uppskattning inte var möjlig markerades fältet som *saknas*.

Då det kom till vår vetskap att en revisionsbyrå hade bytt ägare eller blivit en del av en större organisation, använde vi oss av det datum då detta skett och kodade bolaget till den nya organisationen endast om den vid revisionsberättelsens underskriftsdatum tillhörde den nya organisationen.

Revisionsbyråer med liknande namn, som Revisorsgruppen i Malmö och Revisorgruppen i Värnamo, blev kontrollerade ytterligare för att vi skulle kunna avgöra om de hade ett samarbete eller tillhörde samma organisation och kodades därefter. Internationella revisionssamarbeten kodades även de inom samma kategori. Exempelvis fanns fler olika byråer, som benämndes något annat men ingick i Baker Tilly International. Dessa kodades då som Baker Tilly.

Det fanns en revisor som hade en egen revisionsbyrå i sitt namn, men som även jobbade/hade jobbat för en annan byrå. Problemet var att det endast i ett fåtal årsredovisningar framgick vilken byrå som utförde revisionen. Vi kontrollerade underskriftsdatum och utgick från de få årsredovisningar vi hade där byrån framgick, för att sedan avgöra vart revisorn logiskt sett borde jobbat vid de olika tidpunkterna.

3.6.2 Möjlig felaktig statistik

Under kodningen stötte vi på ett antal företag som var vilande och utan ekonomiska problem. Om ägarna av någon okänd anledning valde att likvidera bolaget, var sannolikheten inte stor att revisorn skulle ha varnat för att bolaget troligen inte fortlever. Eftersom det var möjligt att starta företag och låta dem vila fram till likvidation, kunde det lett till en felkälla eftersom revisorn inte kunde förutse likvidationen. En annan liknande felkälla kunde vara eventuella skal/lagerbolag.

En annan situation som kunde leda till felaktig statistik var att vissa av de årsredovisningar som fanns att tillgå inte var den senaste. Detta kan ha berott på att årsredovisningar, som inte skickats till Bolagsverket, inte scannats in och då inte heller funnits tillgängliga för allmänheten.

3.7 RELIABILITET OCH VALIDITET

Då vi var en större grupp som gjorde datainsamlingen, och som diskuterade tveksamheter och tolkningar, bestyrktes reliabiliteten samtidigt som vi fick ett större urval att arbeta med. Vem som helst, som gör samma undersökning, bör komma fram till samma resultat. Eftersom flera grupper hade varit med och samlat in data för 2010 kunde några mindre misstag gjorts, då någon grupp kunde ha känt en press av att bli klar snabbt istället för att göra uppgiften grundligt. Ett exempel var att den första årsredovisningen som laddades upp i databasen "Affärsdata" inte alltid var den senaste, utan att en viss väntetid kunde krävas innan sidan var helt färdigladdad. En annan situation som kunde uppstå var att det bland koncernbolag fanns en koncernredovisning som var nyare än årsredovisningarna, vilket kodaren kunde förbisett. När någon upptäckte en sådan brist, spreds informationen snabbt mellan alla grupper, så att alla skulle ta hänsyn till detta för att minska felen i datan. För att få ett effektivare samarbete satt alla grupper i samma sal under kodningen. För att stärka reliabiliteten skrev vi en kod som räknade ut antal dagar mellan revisorspåteckning och konkursdatumet, vilket gjorde att tydliga fel lätt kunde hittas och åtgärdas innan datan färdigställdes. I andra fall fanns extrema tal som uppmärksammade oss för fel som sedan åtgärdades när vi gick igenom datamängden. Information som kunde påverkas av felen var att en senare årsredovisning kunde haft en annorlunda bedömd fortlevnad än den tidigare årsredovisningen, samt att bolaget kunde ha bytt revisor och eventuellt revisionsbyrå under tiden som fortlöpt mellan den äldre och nyaste årsredovisningen.

Då det som ovan nämnts var flera personer som utförde en viss del av datainsamlingen, fanns det även en risk för att olika personer tolkade saker olika. Framst gällde detta GC-varningar då det fanns många olika sätt för en revisor att formulera dessa. För att minimera feltolkningar och stärka validiteten ställde vi upp en ram för hur allt skulle tolkas och förde en löpande dialog mellan grupperna under tiden. Eftersom vi inte var säkra på hur revisorer kunde tänkas resonera när det gällde GC-varningar vid likvidationer var det möjligt att det blivit vissa fel i statistiken när dessa aktiebolag togs med i undersökningen. I de fall då revisorn nämnde att bolaget var i likvidation kodade vi detta som en GC-varning för att vi skulle kunna mäta det vi avsåg mäta.

4. EMPIRI

Empirikapitlet består av våra föreställningar samt tabeller över resultaten från testerna och varje tabell följs av en tolkning över resultaten. Vi presenterar även här resultaten för vår kontrollvariabel.

4.1 TRÄFFSÄKERHET

“Andelen Going Concern-varningar bland svenska konkursdrabbade bolag understiger 25 procent.”

– Föreställningen får stöd

Träffsäkerhet	Hela mätenheten (%)	365 dagar (%)
GC-varningar	16,8 % (791/4718)	21,5 % (591/2750)

Tabell 1: Träffsäkerhet på GC-varningar

Träffsäkerheten på GC-varningar för hela mätenheten är 17 procent och för 365 dagar 22 procent.

“Andelen anmärkningar på finansiell stress bland svenska konkursdrabbade bolag överstiger 80 procent”

– Föreställningen får stöd

Träffsäkerhet	Finansiellt stressade aktiebolag (%)
EK<50% av AK	81,5 % (1474/1809)

Tabell 2: Träffsäkerhet vid anmärkning på finansiell stress

Anmärkningar på finansiell stress visar en träffsäkerhet på 82 procent.

4.2 KATEGORIER AV REVISIONSBYRÅER

”Stora revisionsbyråer har högre träffsäkerhet på Going Concern-varningar än medelstora och små byråer.”

– Föreställningen får väldigt starkt stöd

Byrå \ GC	Hela mätenheten (%)	365 dagar (%)
Stora	20,3 % (260/1282)	25,3 % (210/830)
Medelstora	17,6 % (198/1126)	20,9 % (138/659)
Små	14,4 % (333/2307)	19,3 % (243/1262)
P-värde	0,000	0,001

Tabell 3: Andel GC-varningar fördelat på byråstorlek

Stora byråer ger högst andel GC-varningar för både hela mätenheten och 365 dagar än medelstora och små byråer, 20 respektive 25 procent. Stora byråer har 6 procentenheter högre andel GC-varningar än små byråer. De låga P-värdena 0,000 respektive 0,001 visar att dessa samband är väldigt starka.

”Stora revisionsbyråer har högre träffsäkerhet vid anmärkning på finansiell stress än medelstora och små byråer.”

– Föreställningen får inget stöd

Byrå \ EK<50% av AK	Finansiellt stressade aktiebolag (%)
Stora	82,9 % (407/491)
Medelstora	78,4 % (351/448)
Små	82,3 % (716/870)
P-värde	0,989

Tabell 4: Andel anmärkningar på finansiell stress fördelat på byråstorlek

Gällande anmärkningar på finansiell stress har stora byråer högst andel korrekta anmärkningar med 83 procent. Medelstora byråer har lägst andel med 78 procent. P-värdet 0,989 är högt och visar att inget samband finns.

4.3 ENSKILDA REVISIONSBYRÅER

“Det finns en skillnad i träffsäkerhet på Going Concern-varningar mellan enskilda byråer inom varje storlekskategori.”

– Föreställningen får väldigt starkt stöd

Stora byråer \ GC	Hela mätenheten (%)	365 dagar (%)
PWC	22,5 % (124/551)	29,4 % (105/357)
Ernst & Young	22,8 % (86/378)	26,7 % (69/258)
KPMG	9,5 % (22/232)	12,7 % (18/142)
Deloitte	23,1 % (28/121)	24,7 % (18/73)
P-värde	0,000	0,000

Tabell 5: Andel GC-varningar fördelat över enskilda byråer inom stora byråer

Tabellen visar att PWC, Ernst & Young samt Deloitte har en andel GC-varningar på nära 23 procent inom stora byråer, medan KPMG sticker ut med 10 procent för hela mätenheten. Det låga P-värdet 0,000 visar på ett väldigt starkt samband för resultatet.

Resultatet för 365 dagar visar att PWC har något högre andel än Deloitte och Ernst & Young med sina 29 procent, medan KPMG fortfarande är mycket längre med 13 procent. Det låga P-värdet på 0,000 visar på ett väldigt starkt samband för resultatet.

– Föreställningen får visst stöd

Medelstora byråer \ GC	Hela mätenheten (%)	365 dagar (%)
Grant Thornton	22,7 % (52/229)	28,0 % (40/143)
BDO	20,1 % (39/194)	27,7 % (33/119)
Baker Tilly	12,8 % (16/125)	13,5 % (10/74)
Mazars SET	10,9 % (18/165)	11,9 % (10/84)
LR Revision	18,6 % (40/215)	17,2 % (21/122)
Inpact	10,6 % (7/66)	14,6 % (6/41)
Moore Stephens	10,8 % (4/37)	15,0 % (3/20)
Horwath	23,2 % (22/95)	26,8 % (15/56)
P-värde	0,026	0,003

Tabell 6: Andel GC-varningar fördelat över enskilda byråer inom medelstora byråer

Inom medelstora byråer kan det urskiljas att Grant Thornton, BDO, Horwath och LR Revision ligger mellan 19 och 23 procent och är högre än Mazars SET, Baker Tilly, Moore Stephens och Inpact som alla ligger mellan 11 och 13 procent. Med andra ord kan två grupper inom medelstora byråer urskiljas. P-värdet 0,026 visar att det finns ett visst stöd för resultatet.

På 365 dagar visar resultatet liknande tendenser som för hela mätenheten förutom att LR Revision, som är den enda byrån som minskar sin andel GC-varningar, kategoriserar sig mer i

den andra gruppen. De övriga, som har bäst resultat för hela mätenheten, ökar sin andel GC-varningar med mer än de som har lägre andel. P-värdet 0,003 visar att det finns ett starkt stöd för resultatet.

– Föreställningen får inget stöd

Små byråer \ GC	Hela mätenheten (%)	365 dagar (%)
Nexia	22,9 % (8/35)	26,1 % (6/23)
DFK int.	18,8 % (6/32)	30,0 % (6/20)
Finnhammars	38,5 % (10/26)	53,3 % (8/15)
R3 Revision	15,4 % (6/39)	26,1 % (6/23)
Hellström & Hjelm	7,4 % (2/27)	13,3 % (2/15)
Revidea	9,7 % (3/31)	14,3 % (2/14)
Söderström	11,1 % (3/27)	11,8 % (2/17)
Bäcklunds	19,4 % (6/31)	15,4 % (2/13)
P-värde	0,699	0,456

Tabell 7: Andel GC-varningar fördelat över enskilda byråer inom små byråer

Finnhammars andel GC-varningar på 39 procent är inte bara högst inom små byråer utan även för hela studien, medan Hellström & Hjelm har lägst med 7 procent. I övrigt är det stor spridning mellan de olika byråerna inom denna kategori. P-värdet 0,699 är dock för högt för att visa något samband för resultatet.

I mätenheten 365 dagar har Finnhammars även här högst andel GC-varningar med 53 procent. Söderström har lägst andel med 12 procent, och precis som ovan, är spridningen mellan alla byråer väldigt stor. P-värdet 0,456 är för högt för att visa något samband för resultatet.

“Det finns en skillnad i träffsäkerhet vid anmärkning på finansiell stress mellan enskilda revisionsbyråer inom varje storlekskategori.”

– Föreställningen får inget stöd

Stora byråer \ EK<50% av AK	Finansiellt stressade aktiebolag (%)
PWC	82,8 % (183/221)
Ernst & Young	76,1 % (108/142)
KPMG	89,3 % (83/93)
Deloitte	94,3 % (33/35)
P-värde	0,090

Tabell 8: Andel anmärkningar på finansiell stress fördelat över enskilda byråer inom stora byråer

För stora byråer ligger Ernst & Young lägst gällande andelen anmärkningar på finansiell stress med 76 procent medan Deloitte ligger något högre på 94 procent, spridningen mellan alla fyra är stor. P-värdet på 0,090 är för högt för att kunna visa på något samband mellan anmärkningar på finansiell stress och revisionsbyrå inom kategorin stora byråer.

– Föreställningen får inget stöd

Medelstora \ EK<50% av AK	Finansiellt stressade aktiebolag (%)
Grant Thornton	84,4 % (81/96)
BDO	72,6 % (53/73)
Baker Tilly	85,5 % (47/55)
Mazars SET	80,7 % (46/57)
LR Revision	71,6 % (63/88)
Inpact	64,3 % (18/28)
Moore Stephens	92,9 % (13/14)
Horwath	81,1 % (30/37)
P-värde	0,146

Tabell 9: Andel anmärkningar på finansiell stress fördelat över enskilda byråer inom medelstora byråer

Hos medelstora byråer ligger Inpact på 64 procent medan Moore Stephens ligger högre på nära 93 procentenheter. Spridningen är dock stor och precis som hos stora byråer är P-värdet på 0,146 för högt för att kunna visa något samband.

– Föreställningen får inget stöd

Små \ EK<50% av AK	Finansiellt stressade aktiebolag (%)
Nexia	92,9 % (13/14)
DFK int.	91,7 % (11/12)
Finnhammars	80,0 % (8/10)
R3 Revision	100 % (10/10)
Hellström & Hjelm	88,9 % (8/9)
Revidea	100 % (14/14)
Söderström	87,5 % (7/8)
Bäcklunds	90,0 % (9/10)
P-värde	0,180

Tabell 10: Andel anmärkningar på finansiell stress fördelat över enskilda byråer inom små byråer

I kategorin små byråer ligger Finnhammars på 80 procent, medan både R3 Revision och Revidea har lyckats pricka 100 procent. Som ovan är spridningen ganska stor och det finns enligt P-värdet 0,180, precis som för stora och medelstora byråer, inget samband mellan anmärkning på finansiell stress och revisionsbyråen inom denna kategori.

4.4 KONTROLLVARIABEL

Kontrollvariabeln för GC-varningar visar att det inte finns något samband mellan konkursaktiebolagets storlek i nettoomsättning och dess andel GC-varningar. Alla kategorier ligger mellan 15 och 18 procent, där medelstora ligger högst. Vi kan därmed jämföra resultaten för vår studie som består av små svenska konkursbolag med resultat från internationella studier som behandlar stora konkursbolag.

Kontrollvariabeln för finansiell stress visar att det finns ett starkt samband mellan andelen anmärkningar på finansiell stress och konkursaktiebolagets storlek. Stora byråer får 10 procentenheter färre anmärkningar än medelstora och små byråer. Resultaten gällande finansiell stress ska därmed tolkas med försiktighet. Det finns däremot inga studier som mätt kvalité med avseende på finansiell stress internationellt som vi kan jämföra våra resultat med.

5. ANALYS OCH DISKUSSION

I detta kapitel berättar vi närmare om hur våra resultat ser ut, samt kopplar dessa till tidigare studier för att kunna förklara eller stödja resultaten.

5.1 TRÄFFSÄKERHET

“Andelen Going Concern-varningar bland svenska konkursdrabbade bolag understiger 25 procent.”

Internationellt sett anses träffsäkerheten på GC-varningar vara låg trots att den ligger på omkring 40 procent (Mutchler et al., 1997; Geiger och Raghunandan, 2002; Geiger et al., 2005; Carey et al., 2008). I enlighet med tidigare studier på GC-träffsäkerhet bland svenska konkursaktiebolag (Uhlin och Westberg, 2009; Hed och Orrell, 2010; Mård och Söderberg, 2010;) är träffsäkerheten låg även enligt vår studie. Skillnaden i träffsäkerhet i Sverige och internationellt kan bero på att revisionen följer två olika legala system, det romerska lagsystemet inom Europa och det civilrättsliga lagsystemet i exempelvis USA och Australien (Deegan och Unerman, 2006:100–101). Inom det civilrättsliga lagsystemet används lagar i mindre utsträckning än i det romerska lagsystemet och därmed blir revisorsprofessionen starkare i de länder där det civilrättsliga lagsystemet används.

Med en träffsäkerhet på 17 procent för hela mätenheten och 22 procent för 365 dagar bekräftas även vår föreställning om att träffsäkerheten understiger 25 procent. Varför träffsäkerheten för GC-varningar är låg i Sverige kan ha många olika förklaringar. Det kan till en viss del bero på det som Matsumura et al. (1997) och Venuti (2004) menar, att revisorn inte gärna utfärdar GC-varningar eftersom det kan medföra en självuppfyllande profetia för ett finansiellt stressat bolag. Att revisorer inte vill riskera att mista en klient genom att handla mot klientens intressen i form av att utfärda en GC-varning (Chow och Rice, 1982; Citron och Taffler, 1992) kan också vara en förklaring. Eftersom revisorn får betalt av det reviderade bolaget för revisionen kan oberoendet påverkas (Karim, 2008), då revisorn ingår i ett agentteoretiskt förhållande med företagsledningen (Antle, 1982) och i ett intressenteoretiskt förhållande med både klienten och klientens intressenter (Geiger och Raghunandan, 2002). Den mest bidragande orsaken till den låga träffsäkerheten på GC-varningar är dock troligen att informationen som GC-varningar baseras på inte är verifier- och kontrollerbar, likt den framåtblickande och mjuka informationen som Öhman (2007:102) beskriver i sin studie. Däremot bör revisorn bättre kunna stå emot eventuella påtryckningar från olika intressenter i fråga om GC-varningar i de fall det kan konstateras att bolaget är finansiellt stressat.

“Andelen anmärkningar på finansiell stress bland svenska konkursdrabbade bolag överstiger 80 procent”

Vår föreställning gällande träffsäkerheten för anmärkning på finansiell stress får stöd i vår studie. Träffsäkerheten på denna anmärkning, d.v.s. 82 procent, kan bero på att förbrukningen av aktiekapital är hård information, som enligt Öhman (2007:102) kan beräknas och kvalitets-säkras och därmed kan revisorn även uttala sig om den utan tveksamheter. Träffsäkerheten tyder på att revisorn i fråga om anmärkning på finansiell stress inte påverkas av att revisionskostnaderna kan bli högre för klienten på grund av att en anmärkning finns i revisionsberättelsen (Craswell, 1988). Träffsäkerheten tyder även på att revisorn i mindre utsträckning påverkas av andra eventuella intressentpåtryckningar (Geiger och Raghunandan, 2002; Deegan och Unerman, 2006:285) eller agentteoretiska förhållanden (Deegan och Unerman, 2006:213) på grund av att de har konkreta bevis. Dock kan det fortfarande diskuteras om 82 procent är en träffsäkerhet hög nog gällande anmärkning på finansiell stress. Eftersom informationen som anmärkningen baseras på är lätt att beräkna och bevisa samt kvalitetssäkras och verifieras, är kompetens- och utbildningskraven hos revisorn inte särskilt hög för att kunna göra en sådan anmärkning. Med detta i åtanke bör träffsäkerheten istället ligga på närmare 100 procent.

5.2 KATEGORIER AV REVISIONSBYRÅER

“Stora revisionsbyråer har högre träffsäkerhet på Going Concern-varningar än medelstora och små byråer.”

I måttenheterna visar stora revisionsbyråer högst andel GC-varningar med 20 respektive 25 procent, P-värdet är 0,000 respektive 0,001, vilket visar att det finns ett väldigt starkt samband för resultatet. Om vi antar att det finns ett förhållande mellan revisionskvalité och byråstorlek som Niemi (2004) spekulerar i, stödjer vårt resultat att stora byråer har högre revisionskvalité än byråer av andra storlekar. Resultatet stöds även av ett flertal tidigare studier inom samma ämne (Davidson och Neu, 1993; Lennox, 1999; Geiger och Rama, 2006; Boone et al., 2010; Choi et al., 2010), samtidigt som det motsäger Citron och Taffler (1992) samt Ryu och Roh (2007), som påstår att inget samband finns mellan GC-varningar och stora byråer. Att de stora byråerna utfärdar högst andel GC-varningar visar även att de gör färre fel av typ 2, det vill säga att ingen varning utfärdats men bolaget går senare i konkurs (Mohamad, 2005), och stöds här av studien gjord av Geiger och Rama (2006). Vårt resultat motsäger därmed Louis (2005) och Lawrence et al. (2011), som påstår att ingen skillnad i revisionskvalité bör finnas mellan olika storleks-kategorier av byråer. Anledningen till att resultatet ser ut som det gör kan ha mycket att göra med den kunskap de stora byråerna erhåller genom utbildning (Dopuch och Simunic, 1980). Den tidiga etableringen i Sverige vid 1900-talets mitt (Wallerstedt, 2009:204) kan vara en bidragande faktor till den goda branschkännedom de stora byråerna är kända för (Francis, 2004). Eftersom de stora byråerna är internationellt etablerade (Barrett et al., 2005), kan de stora byråerna ha en ännu större marknadskunskap som är bättre än den kunskap inom lokala marknader som Louis (2005) menar att mindre byråer har till sin fördel. Att vi även ser en skillnad i GC-varningar mellan medelstora och små byråer motsäger O’Clock och Devine (1995), som menar att det inte finns någon skillnad mellan hur byråer utanför kategorin stora utfärdar GC-varningar.

“Stora revisionsbyråer har högre träffsäkerhet vid anmärkning på finansiell stress än medelstora och små byråer.”

I de fall då det egna kapitalet understiger hälften av aktiekapitalet visar våra test att stora byråer med 83 procent ger högst andel anmärkningar på finansiell stress bland de olika storlekskategorierna av revisionsbyråer. P-värdet är dock för högt för att kunna påvisa något samband för resultatets utfall. Vårt resultat tyder därmed på att det inte finns någon skillnad på kvalitet i termer av anmärkning på finansiell stress mellan olika storlekkategorier av byråer, vilket motsägs av Bruynseels et al. (2009) men bestyrks av kvalitetsstudierna som Jeong och Roh (2004) gjort avseende periodiseringar. Eftersom ett bolags aktiekapital, likt periodiseringar, kan beräknas och verifieras på grund av sin hårda karaktär finns en möjlighet att en stor del av informationen som är av den hårda karaktär som Öhman (2007:102) forskat kring, inte kommer visa några kvalitetsskillnader mellan olika storlekar av byråer. Resultatet tyder på att revisorerna inte påverkas av riskerna med att anmärka på finansiell stress, som enligt Carcello och Neal (2000) kan förändra omgivningens syn på bolagen och enligt Craswell (1988) öka revisionskostnaderna. Byråerna kan därmed oavsett storlek vara lika säkra eller osäkra på att anmärka på finansiell stress på ett tillförlitligt sätt (jmf. hård information, Öhman, 2007:102).

5.3 ENSKILDA REVISIONSBYRÅER

“Det finns en skillnad i träffsäkerhet på Going Concern-varningar mellan enskilda revisionsbyråer inom varje storlekkategori.”

Inom kategorin stora revisionsbyråer ligger de flesta byråerna på ungefär samma andel GC-varningar, d.v.s. omkring 23 procent. Dock har KPMG lägre träffsäkerhet än de andra byråerna inom kategorin med andelen 10 procent. P-värdet visar på ett väldigt starkt samband och vårt resultat styrks av studier från Davidson och Neu (1993), Geiger och Rama (2006) samt Choi et al. (2010), som menar att kvalitén inte är homogen mellan byråerna inom kategorin stora byråer. Den troligaste förklaringen till fenomenet är att Big four byråerna i sig består av olika byråer, där revisionskvalitén varierar oavsett hur stora byråerna är. Vår studie kan därmed inte få stöd av Francis och Yu (2009), som menar att stora byråer inom Big four har bättre revisionskvalité än små Big four byråer.

En annan förklaring till att Big four byråerna inte är homogena i revisionskvalité är att dessa stora revisionsbyråer etablerat sig och utvecklat individuella arbetssätt, vilket medfört kvalitetsskillnader mellan byråerna även om deras tillväxtstrategier förblivit tydliga (jmf. Wallerstedt, 2001). Det kan innebära att de enskilda byråerna inom stora byråer har inriktat sig till ett visst arbetssätt i syfte att undvika konkurrens på marknaden och säkerställa sin överlevnad. Inriktningen i arbetssätten kan vara att en enskild byrå inte fokuserar på att framställa revisionskvalité genom andelen GC-varningar, utan förmedlar istället kvalitén genom exempelvis kundbemötande och kundrelationer för att ha en stark legitimitet i sin omgivning. Skillnaderna i revisionskvalité kan därmed förklara skillnaderna mellan byråernas marknadsandelar, och därmed styrks vårt resultat även av Francis (2004). Varför KPMG har så mycket lägre träffsäkerhet än de andra byråerna inom kategorin kan bara spekuleras i. Enligt Davidson och Neu (1993) tenderar riskfyllda bolag att välja stora byråer, och om detta kombineras med att byrån möjligen inte kunnat arbeta oberoende av de skäl Karim (2008) nämner, kan det sedan

gestalta sig som i vår studie. Däremot borde resultaten även se likadana ut för övriga byråer inom samma storlekskategori. En annan anledning till att KPMG utfärdar lägre andel GC-varningar kan vara att byrån försöker ta marknadsandelar och därmed, som Chow och Rice (1982), Citron och Taffler (1992) samt Venuti (2004) menar, undviker de att utfärda GC-varningar för att inte förlora sina klienter. Resultatet kan komma att hota byråns legitimitet (Deegan och Unerman, 2006:271), oavsett om byrån fokuserar på att visa revisionskvalité på andra sätt än genom GC-varningar, då en så låg träffsäkerhet kan få nya klienter att välja en annan revisionsbyrå före KPMG. En annan aspekt är att de inte undviker att utfärda GC-varningar för att behålla gamla klienter, utan för att locka till sig nya.

För 365 dagar har PWC högst andel GC-varningar bland de fyra revisionsbyråerna inom kategorin stora byråer med 29 procent. De två följande byråerna låg på 27 respektive 25 procents träffsäkerhet. KPMG har även här lägst andel GC-varningar med 13 procent. Precis som för hela mätenheten analyserar vi detta resultat enligt ovan nämnda studier gällande en befintlig kvalitetskillnad på revision mellan de enskilda byråerna inom kategorin stora byråer, och vidhåller att en låg GC-träffsäkerhet kan vara ett hot för KPMG:s legitimitet.

Inom kategorin medelstora revisionsbyråer har Horwath högst andel GC-varningar, tätt följt av Grant Thornton. De båda byråerna ligger på ungefär samma träffsäkerhet som PWC, Ernst & Young och Deloitte i Tabell 5. Studier visar att revisorn har högre träffsäkerhet på GC-varningar ju närmare konkursdatumet revisionen sker (Citron och Taffler, 1992; Carcello et al., 1995), och därför visar mätenheten 365 dagar något annorlunda resultat än hela mätenheten. Grant Thornton har högst andel GC-varningar med 28 procent och lägst har Mazars SET med 12 procent. Dessa resultat har visst- respektive starkt stöd enligt P-värdet. Resultaten säger att stora enskilda byråer inte har högre kvalité än enskilda byråer inom andra storlekskategorier. Detta motsäger studierna av Geiger och Rama (2006) samt Boone et al. (2010), eftersom vissa byråer inom andra storlekskategorier även kommer upp i samma träffsäkerhetsandel som enskilda stora byråer. Även inom denna storlekskategori är revisionskvalitén inte homogen, vilket tyder på att de enskilda byråerna inom kategorin har olika arbetssätt och därav olika andelar av marknaden.

Resultatet för små revisionsbyråer är liknande resultatet för medelstora, d.v.s. att träffsäkerheten på GC-varningar för ganska många byråer inom kategorin ligger nära eller över 20 procent. Dock finns det en avstickare i kategorin, Finnhammars, som har en träffsäkerhet på 39 procent i hela mätenheten. För 365 dagar har Finnhammars en träffsäkerhet på 53 procent, medan Söderström har lägst på 12 procent. Dock visar P-värdet inte på något samband för något av dessa resultat. Eftersom antalet mätenheter består av relativt få observationer och framför allt få GC-varningar bland dessa bolag finns det stor risk att slumpen har påverkat resultaten. Även inom denna kategori, liksom kategorierna stora och medelstora byråer, råder att revisionskvalitén inte är homogen. Som i de övriga kategorierna i denna studie, är den troligaste orsaken till skillnaderna i revisionskvalitén att arbetssätten inte är likadana mellan de enskilda byråerna inom kategorin.

“Det finns en skillnad i träffsäkerhet vid anmärkningar på finansiell stress mellan enskilda revisionsbyråer inom varje storlekskategori. “

Kvalité i termer av anmärkning på finansiell stress visar även på att revisionskvalitén inom stora revisionsbyråer inte är homogen (jmf. Geiger och Rama, 2006 samt Choi et al., 2010). Deloitte har inom kategorin högst andel anmärkningar med 94 procent medan Ernst & Young, som har lägst, ligger på 76 procent. Trots att det mellan dessa byråer skiljer nästan 20 procentenheter, visar den höga träffsäkerheten att revisorerna på ett oberoende vis kunnat revidera, i överensstämmelse med Karim (2008). Det visar även att informationen angående aktiekapitalets förbrukning, likt den hårda informationen i Öhmans (2007) studie, kan verifieras och därmed med hög säkerhet kunna fastställas. Dock får resultatet inget stöd av det höga P-värdet, vilket innebär att det inte finns någon kvalitetskillnad avseende anmärkningar på finansiell stress mellan de enskilda byråerna inom kategorin.

Inom medelstora revisionsbyråer ser vi att träffsäkerheten även här varierar mellan olika byråer. Mazars SET har högst andel anmärkningar inom kategorin med 93 procent, medan Inpact har en förhållandevis låg andel anmärkningar med 64 procent. Resultatet kan tyda på att Inpact utfärdat anmärkningar, men att informationen dessa baserats på har varit felaktigt beräknade. Det kan även bero på de oberoendeproblem som Karim (2008) talar om i sin studie samt de konsekvenser Craswell (1988) samt Carcello och Neal (2000) nämner om anmärkningar på finansiell stress i revisionsberättelsen. Dock visar även denna infallsvinkel på revisionskvalité, likt infallsvinkeln på revisionskvalité genom GC-varningar, att byråerna inom kategorin stora byråer inte enskilt är bättre än enskilda byråer av andra storlekar vilket åter motsäger Davidson och Neu (1993), Lennox (1999), Geiger och Rama (2006), Boone et al. (2010) samt Choi et al. (2010). P-värdet är dock för högt för att styrka något samband för resultatet.

De enskilda byråerna inom små revisionsbyråer visar bättre resultat gällande revisionskvalité i termer av anmärkning på finansiell stress, då ingen av byråerna inom kategorin understiger en träffsäkerhet på 80 procent. Revidea och R3 Revision träffar 100 procent av sina anmärkningar, medan Finnhammars, med lägst andel anmärkningar, ändå har en anmärkningsandel på 80 procent. Även här motsäger vårt resultat ett flertal studier, där det påstås att stora byråer har högre revisionskvalité än små byråer (Davidson och Neu, 1993; Geiger och Rama, 2006; Choi et al., 2010). Vårt P-värde är dock för högt för att visa på något samband och urvalet är så lågt att slumpen kan ha mycket stor betydelse för resultatet.

6. SLUTSATS OCH FORTSATT FORSKNING

Här presenterar vi våra slutsatser med stöd av tidigare studier och ger förslag till fortsatt forskning.

6.1 TRÄFFSÄKERHET

Träffsäkerheten är låg med en andel på 17 respektive 22 procent, trots att den enligt vår studie ökat med några procentenheter jämfört med Uhlin och Westbergs (2009) samt Mård och Söderbergs (2010) studentuppsatser. Sammantaget visar resultatet att revisionskvaliteten är låg bland revisionsbyråer i Sverige med avseende på GC-varningar, eftersom träffsäkerheten inte uppnår en mer tillfredsställande nivå. En låg träffsäkerhet innebär samtidigt att andelen typ 2 fel är hög bland svenska byråer, vilket gör att intressenterna enligt Koh (1992) utsätts för risken att förlora de investeringar de har i bolagen. Vi anser att ett oberoendeproblem i form av påtryckningar enligt intressent och agentteorin (Deegan och Unerman, 2006:213, 285) till en viss del kan vara en bakomliggande orsak till den återkommande låga träffsäkerheten. En annan faktor kan vara att revisorn är rädd för att utsätta bolaget för en självuppfyllande profetia, som Matsumura et al. (1997) och Venuti (2004) nämner i sina studier, och därför inte utfärdar GC-varningar i den utsträckning som skulle behövas. Vi frågar oss om revisorn verkligen handlar efter sina skyldigheter som i enighet med Campbell och Mutchler (1988), är att vid varje revision bedöma bolagets möjligheter till fortsatt drift och utfärda en varning om tvivel gällande fortlevnaden finns. Den huvudsakliga orsaken till varför träffsäkerheten är så låg kan bero på att informationen som GC-varningarna bygger på är svår för revisorn att uttala sig om på grund av att etablerade metoder för dess kvalitetssäkring saknas. Träffsäkerheten bör öka om revisorn använder den kvalitetssäkrade hårda informationen, som Öhman (2007:102) beskriver i Figur 1. Revisorns bedömning av bolagets förmåga att återställa aktiekapitalet bör även kunna hjälpa revisorn att med större säkerhet kunna utfärda fler rättvisande GC-varningar (jmf. Bruynseels et al., 2011).

Vår föreställning gällande träffsäkerheten vid anmärkningar på finansiell stress får stöd då den ligger på 81 procent. I fråga om denna anmärkning tyder resultaten på att det finns en mindre risk för att eventuella oberoendeproblem i form av påtryckningar ur intressent- och agentteoretiska perspektiv, eftersom anmärkningen inte anses lika kritisk för ett bolag som en GC-varning. Vi menar även att revisorn avseende anmärkningar på finansiell stress känner större säkerhet i sina uttalanden om den, eftersom denna hårda information enligt Öhman (2007:102) kan kvalitetssäkras och verifieras. Däremot anser vi att träffsäkerheten överlag på dessa anmärkningar bör vara högre eftersom informationen kan säkerställas av revisorn med relativ lätthet.

6.2 KATEGORIER AV REVISIONSBYRÅER

Vår studie visar att stora revisionsbyråer har högre revisionskvalité än medelstora och små byråer med en GC-träffsäkerhet på 20 respektive 25 procent. P-värdet visar att det finns ett väldigt starkt samband mellan variablerna. Resultatet kan bero på att byråerna tack vare sin storlek kan erbjuda stora utbildningsmöjligheter (Dopuch och Simunic, 1980) och att byråerna är spridda över många olika branscher på marknaden (Solomon et al., 1999) och täcker därmed stora delar av den branschkännedom som finns. Andra aspekter som kan spela roll för de stora

byråernas revisionskvalité är att samtliga byråer trots skillnader i arbetssätten mellan de enskilda byråerna inom kategorin använder sig av tydliga tillväxtstrategier (Wallerstedt, 2001). Byråerna finns även spridda internationellt (Barret et al., 2005) och ger dem tillgång till den internationella branschkännedom. Denna internationella branschkännedom ger mer fördelar än den lokala branschkännedom, som Louis (2005) menar att byråer utanför de stora byråerna kan jämna ut revisionskvalitén med mellan storlekskategorierna. Att de stora byråerna har högst träffsäkerhet på GC-varningar bland kategorier av byråer visar även att de stora byråerna gör minst andel typ 2 fel, vilket stöds av Lennox (1999) forskning om revisionskvalité bland olika storlek på byråer. Dock kvarstår ännu att träffsäkerheten överlag är låg, vilket indikerar att stora, medelstora och små byråer sammantaget är tveksamma vid utfärdandet GC-varningar. Träffsäkerheten för GC-varningar i kategorin stora byråer skulle kunna bli ännu bättre om dess sammansättning förändrades, så att den byrå som visat lägst GC-varningar skulle bytas ut mot en medelstor byrå med högre träffsäkerhet. Träffsäkerheten för samtliga kategorier av byråer skulle kunna förbättras om det inom revision fanns etablerade metoder för bedömning av GC.

Vid anmärkning på finansiell stress ligger de olika kategoriernas träffsäkerhet på anmärkningar jämnt omkring 80 procent. Eftersom det enligt P-värdet inte finns något samband mellan andelen anmärkningar på finansiell stress och storleken på revisionsbyrån innebär det att det inte finns någon skillnad i revisionskvalité i detta avseende. Detta kan bero på att samtliga storlekskategorier av byråer känner samma säkerhet kring att uttala sig om förhållandena kring finansiell stress i ett bolag, då aktiekapitalet för en revisor är enkelt att kontrollera genom ett bolags räkenskaper.

6.3 ENSKILDA REVISIONSBYRÅER

Genom att mäta andelar och pröva samband mellan revisionsbyråer inom varje kategori kan vi konstatera, likt Dopuch och Simunic (1980) samt Andersen och Zéghal (1994), att revisionskvalitén inte är homogen inom kategorin stora byråer. Eftersom den högsta och lägsta revisionskvalitén inom kategorin är spridd över stora (PWC och Ernst & Young) och små (KPMG och Deloitte) byråer inom Big four, får vi inte stöd av Francis och Yu (2009), som menar att de stora byråerna inom Big four har bättre revisionskvalité än de mindre Big four byråerna. Vi ser även att kvalitén inte är homogen inom de resterande två kategorierna i studien, och nivån på kvalitén varierar även här oberoende av om det är en stor eller liten byrå inom kategorin. Det är tveksamt om skillnaderna i revisionskvalité beror på, som Solomon et al. (1999) menar, att byråerna inom respektive kategori har olika många klienter i olika branscher. Snarare kan det förefalla så att byråerna inom kategorierna använder sig av olika arbetssätt som gör att en byrå inom kategorin skiljer sig från den andra. KPMG's låga andel GC-varningar kan bero på att byrån försöker öka sina marknadsandelar eller att de i sin tillväxt tappat fokus på bedömningen av företagets fortlevnad. Fortsatta liknande resultat för KPMG's GC-träffsäkerhet kan skada byråns legitimitet både bland möjliga klienter samt övriga intressenter, eftersom resultatet visar att revisionskvalitén hos KPMG är lägre än hos övriga byråer inom kategorin stora byråer. I en del fall, som Finnhammars revisionsbyrå, överstiger andelen GC-varningar bland små byråer andelen GC-varningar som de stora byråerna har. Detta resultat tolkar vi dock med försiktighet eftersom antalet mätenheter var få.

Våra resultat visar även att vissa revisionsbyråer inom både medelstora och små kommer upp i samma andel GC-varningar som byråerna med högst revisionskvalité inom kategorin stora

byråer. Om KPMG med lägst GC-träffsäkerhet inom stora byråer byttes ut mot Grant Thornton, som är Sveriges femte största byrå och med en liknande GC-träffsäkerhet som PWC, Ernst & Young samt Deloitte, skulle kvalitetskillnaden i GC-träffsäkerhet mellan stora, medelstora och små byråer bli större än vad vår studie visar.

Istället för att fokusera på stora revisionsbyråer som en kategori skulle fokus kunna läggas på de enskilda byråerna med högst revisionskvalité inom varje kategori, förutsatt att kvalitén mäts i GC-varningar. I sådana fall skulle kontrasten mellan kategorierna kunna bli tydligare, eftersom en del byråer är väldigt utmärkande gällande träffsäkerheten på GC-varningar. PWC, Ernst & Young, Deloitte, Grant Thornton, BDO och Horwath utmärker sig kraftigt jämfört med övriga. Om dessa byråer var inom samma kategori skulle träffsäkerheten på GC-varningar vara 22 procent för hela mätenheten och 28 procent för 365 dagar. Kategorin med de övriga enskilda byråerna skulle ligga på motsvarande 13 procent och 14 procent. Vi väljer att inte föra liknande resonemang kring små byråer eftersom antalet mätenheter för byråerna inom kategorin är för få.

Eftersom vi inte finner några statistiskt säkerställda skillnader avseende anmärkningar på finansiell stress, anses revisionskvalitén vara homogen bland de enskilda revisionsbyråerna inom respektive kategori. Samtliga byråer inom samtliga kategorier har en träffsäkerhet på mellan 63 och 100 procent. För att träffsäkerheten på dessa anmärkningar ska stiga kan noggrannheten i aktiekapitalets beräkning förbättras hos de enskilda byråerna. Eftersom revisionskostnaderna kan bli högre (Craswell, 1988) och att investerarna reagerar starkare på ny finansiell information (Hakkio och Keeton, 2009), kan revisorn ha valt att utfärda någon anmärkning för att inte riskera att stressa bolagets ekonomi ytterligare (jmf. Meeks och Meeks, 2009).

6.4 FORTSATT FORSKNING

Under kodningen lade vi märke till koncernen Borås Wäfveri AB, som tillsammans med sina sex dotterbolag gått i konkurs under 2010. Modern med samtliga dotterbolag hade samma revisor. Moderbolaget erhöll en Going Concern-varning och resultat- samt balansräkning kunde varken till- eller avstyrkas av revisorn på grund av osäkerhet kring värdering av ett aktieinnehav i bolaget Kronholm Holding Ltd. För övrigt hade de sex dotterbolagen rena revisionsberättelser trots att deras omsättning var obefintlig med undantag för dotterbolaget Borås Wäfveri Holding AB. Vi frågar oss hur en revisor kan utfärda en otydlig GC-varning för ett moderbolag med ansträngd likviditet samtidigt som dotterbolagen inte erhåller någon varning alls. Om moderbolaget går i konkurs är risken stor att även samtliga dotterbolag går i konkurs. En studie av denna karaktär skulle kunna göras kvalitativt och frågan skulle kunna vara; Hur bedömer revisorer koncerner, med avseende på förmågan till fortsatt drift?

När vi gjorde vår studie såg vi att många bolag, som fått en anmärkning på delvis eller helt förbrukat aktiekapital, i få fall lyckats återställa aktiekapitalet. Det vore intressant att göra en studie där det dels utförs mätningar på Going Concern-varningar samt anmärkningar på finansiell stress, och att det sedan mäts hur många av bolagen som fått en Going Concern-varning, som även fått en anmärkning på finansiell stress. På detta vis kan en studie utföras gällande huruvida finansiell stress kan indikera att ett bolag bör få en Going Concern-varning redan då aktiekapitalet förbrukats. Forskningsfrågan skulle kunna bli; Kan finansiell

stress vara ett hjälpmedel vid en säkrare bedömning av ett företags fortsatta drift? Om det finns ett samband mellan dessa variabler kan information om finansiell stress hjälpa revisorer att med större säkerhet utfärda Going Concern-varningar ibland svenska aktiebolag i framtiden.

Ett ytterligare forskningsområde inom Going Concern är att studera om revisorer utfärdar Going Concern-varningar i de fall då de reviderade bolagen själv bedömt sin fortlevnad som osäker.

För att göra en ytterligare undersökning av liknande slag med samma databas som vi använt oss av, skulle vissa tillägg kunna göras för att få en annan infallsvinkel och för att sedan jämföra dessa resultat med resultaten vi fått. Det första skulle kunna vara att öppna senaste årsredovisningen för alla bolag och se om frasen "i likv" eller "i likvidation" finns med i bolagsnamnet. Detta tyder på att en likvidation av bolaget redan är igång när årsredovisningen skrivs, och det är möjligt att en varning i dessa fall är annorlunda jämfört med andra situationer. Det skulle t.ex. kunna vara så att en revisor inte lägger någon vikt vid att avgöra Going Concern då bolaget redan håller på att likvideras. Hur betar sig revisorer när likvidationen redan är ett faktum, med avseende på Going Concern-varningar?

REFERENSLISTA

(2010), *Samlingsvolymen 2010-revision*, FAR SRS Förlag, Stockholm

(2011), *Sveriges Rikes Lag*, Nordstedts Juridik, Stockholm, Uppl. 132

Andersen, T., Zéghal, D. (1994), The Pricing of Audit Services: Further Evidence from Canadian Market. *Accounting and Business Research*, Vol. 24, No. 95, pp.195-207

Antle, R. (1982), The Auditor as an Economic Agent. *Journal of Accounting Research*, Vol. 20, No. 2, pp. 503-527

Barrett, M., Cooper, D.J., Jamal, K. (2005), Globalization and the Coordinating of Work in Multinational Audits. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 30, No. 1, pp. 1-24

Boone, J.P., Khurana, I.K., Raman, K.K. (2010), Do the Big 4 and the Second-Tier Firms Provide Audits of Similar Quality? *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 29, pp. 330-352

Bruynseels, L., Knechel, W.R., Willekens, M. (2011), Auditor Differentiation, Mitigating Management Actions, and Audit-Reporting Accuracy for Distressed Firms. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 30, No. 1, pp. 1-20

Campbell, J., Mutchler, J. (1988), The "Expectations Gap" and Going-Concern Uncertainties. *Accounting Horizons*, Vol. 2, No. 1, pp. 42-49

Carcello, J.V., Hermanson, D.R., Huss, H.F. (1995), Temporal Changes in Bankruptcy-related Reporting. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol. 14, No. 2, pp. 133-143

Carcello, J.V., Neal, T.L. (2000), Audit Committee Composition and Auditor Reporting. *The Accounting Review*, Vol. 75, No. 4, pp. 453-467

Carcello, J.V., Vanstraelen, A., Willenborg, M. (2009), Rules Rather than Discretion in Audit Standards: Going-Concern Opinions in Belgium. *The Accounting Review*, Vol. 84, No. 5, pp. 1395-1428

Carey, P.J., Geiger, M.A., O'Connell, B.T. (2008), Cost Associated With Going-Concern-Modified Audit Opinions: an Analysis of the Australian Audit Market. *Abacus*, Vol. 44, No. 1, pp. 61

Choi, J-H., Kim, C., Kim, J-B., Zang, Y. (2010), Audit Office Size, Audit Quality, and Audit Pricing. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 29, No. 1, pp. 73-97

Chow, C.W., Rice, S.J. (1982), Qualified Audit Opinions and Auditor Switching. *The Accounting Review*, Vol. LVII, No. 2, pp. 326

- Citron, D.B., Taffler, R.J. (1992), The Audit Report under Going Concern Uncertainties: An Empirical Analysis. *Accounting and Business Research*, Vol. 22, No. 88, pp. 337-345
- Craswell, A.T. (1988), The Association Between Qualified Opinions and Auditor Switches. *Accounting and Business Research*, Vol. 19, No. 73, pp. 23-31
- Davidson, R.A., Neu, D. (1993), A Note on the Association between Audit Firm Size and Audit Quality*. *Contemporary Accounting Research*, Vol. 9, No. 2, pp. 479-488
- Deegan, C., Unerman, J. (2006), *Financial Accounting Theory*, McGraw-Hill Education, New York, European edition
- Dopuch, N., Simunic, D. (1980), The Nature of Competition in the Auditing profession: a Descriptive and Normative View. *Regulation and the Accounting Profession*, Vol. 34, No. 2, pp. 283-289
- Ejvegård, R. (2009), *Vetenskaplig metod*, Studentlitteratur AB, Lund
- Francis, J.R. (2004), What do we Know about Audit Quality*? *The British Accounting Review*, Vol. 36, No. 4, pp. 345-368
- Francis, J.R., Yu, M.D. (2009), Big 4 Office Size and Audit Quality. *The Accounting review*, Vol. 84, No. 5, pp. 1521-1552
- Geiger, M.A., Raghunandan, K. (2002), Auditor Tenure and Audit Reporting Failures. *A Journal of Practice and Theory*, Vol. 21, No. 1, pp. 67-78
- Geiger, M.A., Raghunandan, K., Rama, D.V. (2005), Recent Changes in the Association between Bankruptcies and Prior Audit Opinions. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol. 24, No. 1, pp. 21-35
- Geiger, M.A., Rama, D.V. (2003), Audit Fees, Nonaudit Fees, and Auditor Reporting on Stressed Companies. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 22, No. 2, pp. 53-69
- Geiger, M.A., Rama, D.V. (2006), Audit Firm Size and Going Concern Reporting Accuracy. *Accounting Horizons*, Vol. 20, No. 1, pp. 1-17
- Hakkio, C.S., Keeton, W.R. (2009), Financial Stress: What Is It, How Can It Be Measured, and Why Does It Matter? *Economic Review*, Vol. 94, No. 2, pp. 5-50
- Jeong, S.W., Rho, J. (2004), Big Six Auditors and Audit Quality: The Korean Evidence. *The International Journal of Accounting*, Vol. 39, pp. 175-196
- Karim, J. (2008), Building a Better Audit Profession: Align Incentives and Reduce Regulation. *Accounting Perspectives*, Vol. 7, No. 2, pp. 123-126

- Koh, H.C. (1992), The Sensitivity of Optimal Cutoff Points to Misclassification Cost of Type I and Type II Errors in the Going-Concern Prediction Context. *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 19, No. 2, pp. 187-197
- Lawrence, A., Minutti-Meza, M., Zhang, P. (2011), Can Big 4 versus Non Big 4 Differences in Audit-Quality Proxies Be Attributed to Client Characteristics? *The Accounting Review*, Vol. 86, No. 1, pp. 259-286
- Lennox, C.S. (1999), Audit Quality and Auditor Size: An Evaluation of Reputation and Deep Pockets Hypotheses. *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 26, No. 7-8, pp. 779-805
- Louis, H. (2005), Acquirer's Abnormal Returns and the Non Big 4 Auditor Clientele Effect. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 40, No. 1-3, pp. 75-99
- Magne Holme, I., Krohn Solvang, B. (1997), *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Studentlitteratur AB, Lund
- Matsumura, E.M., Subramanyam, K.R., Tucker, R.R. (1997), Strategic Auditor Behavior and Going-Concern Decisions. *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 26, No. 6, pp. 727-758
- Meeks, G., Meeks, J.G. (2009), Self-Fulfilling Prophecies of Failure: The Endogenous Balance Sheets of Distressed Companies. *Abacus*, Vol. 45, No. 1, pp. 22-43
- Mohamad, I. (2005), Bankruptcy Prediction Model with ZETAc Optimal Cut-off Score to Correct Type 1 Errors*. *Gadjah Mada International Journal of Business*, Vol. 7, No. 1, pp. 42—68
- Mutchler, J.F., Hopwood, W., McKeown, J.M. (1997), The Influence of Contrary Information and Mitigating Factors on Audit Opinion Decisions on Bankrupt Companies. *Journal of Accounting Research*, Vol. 35, No. 2, pp. 295-310
- Niemi, L. (2004), Auditor Firm Size and Audit Pricing: Evidence from Small Audit Firms. *European Accounting Review*, Vol. 13, No. 3, pp. 541-560
- Nilsson, S. (2010), *Redovisningens normer och normbildare*, Studentlitteratur AB, Lund, Upplaga 4
- O'Clock, P., Devine, P. (1995), An Investigation of Framing and Firm Size of the Auditor's Going Concern Decision. *Accounting and Business Research*, Vol. 25, No. 99, pp. 197-207
- Ryu, T.G., Roh, C.Y. (2007), The Auditor Going-Concern Opinion Decision. *Internal Journal of Business and Economics*, Vol. 6, No. 2, pp. 89-101
- Solomon, I., Shields, M.D., Whittington O.R. (1999), What do Industry-Specialists Auditors Know? *Journal of Accounting Research*, Vol. 37, No.1, pp. 191–208

Venuti, E.K. (2004), The Going-Concern Assumption Revisited: Assessing a Company's Future Viability. *CPA Journal*, Vol. 74, No 5, pp. 40-42

Wallerstedt, E. (2001), The Emergence of the Big Five in Sweden. *The European Accounting Review*, Vol. 4, No. 10, pp. 843-867

Wallerstedt, E. (2009), *Revisorsbranschen i Sverige under hundra år*, SNS Förlag, Stockholm

Wild, C.J., Seber, G.A.F. (2000), *Chance Encounters: A first course in data analysis and inference*, John Wiley & Sons Inc., Kingsport

Öhman, P. (2007), *Perspektiv på revision: tankemönster, förväntningsgap och dilemma*, Mid Sweden University, Sundsvall, Doctoral Thesis 14

D-uppsatser:

Hed, E., Orrell, J. (2010), Ska det vara så svårt att göra rätt? En kvantitativ studie om revisorns typ I- och typ II-fel. Umeå universitet: Umeå

Mård, E., Söderberg, J. (2010), Going-Concern Utlåtande - En studie av svenska konkursdrabbade publika aktieföretag. Uppsala universitet: Uppsala

Uhlen, O., Westberg, G. (2009), "Going Concern" revisionen enligt RS 570 - Hur träffsäkra är revisorer på fortlevnadsbedömningar och vad påverkar deras bedömningar? Mittuniversitetet: Sundsvall

Internetadresser:

scholar.google.com

www.google.se

www.riksdelen.se